

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yirmi altıncı İnikat

28 . 4 . 1337 Perşembe

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	117:118	sın bakıyei müddeti cezaiyelerinin affına dair kanun lâyihası	124
2. — Âzayı kiram muamelâtı	124	7. — İmalâtı Harbiye fabrikalarındaki mütehassıs zâbitan ile imalâtı askeriyede çalışan usta efrada yevmiye itasına dair kanun lâyihası	124:125
1. — Âzayı kiramdan bâzılarına mezuniyet itasına dair Divanı Riyaset kararı	124	4. — Teklifler	122
2. — Meclise iltihak etmemiş olan Der-sim Mebusu Mustafa Ağan'ın müstafi ad-dedilmesi lâzımgeldiğine dair Divanı Ri-yaset kararı	125:127	1. — Siverek Mebusu Abdülğani Be-yin, Siverek'in müstakil liva haline ifra-ğına dair teklifi kanunisi (2/295)	122
3. — Lâyhalar	118:124	5. — Tezkereler	122
1. — Mayıs 1337 gayesine kadar üç mil-yon lira avans itasına dair kanun lâyihası	118	1. — Van Mebusu Hasan Sıddık Beyin, Haymana kazasında bulunan Van ve Ka-rakilise muhacirlerinin Kadınhan kazası-da iskânlarına dair temenni takriri ve Da-hiliye Vekâletinden mevрут cevabi tezkere	122
2. — İhracat Resminin ilgasına dair kanun lâyihası	118	6. — Muhtelif evrak	118
3. — Erzurum - Erzinean ve Samsun - Havza şimendifer hututunun inşatı ve Kızılırmak nehrinin masarifi istikşafiyesi hakkında kanun lâyihası	118:121,124,148:149	1. — Meclisin ikinci senei devriyesinin tebrikine dair muhtelif yerlerden gelen telgraflar	118
4. — İstiklâl Madalyasının imal ve ih-zarı için on bin liranın sarfına mezuniyet verilmesine dair kanun lâyihası	124	7. — Sualler	122
5. — Belediye etibbasının mahallî be-lediye meclislerine âzayı tabiiyye olarak kabulleri hakkında kanun lâyihası	124	1. — Kastamonu Mebusu Abdülkadir Kemali Beyin, Binbaşı Osman Bey hakkın-da Müdafaa-i Milliye Vekâletinden sual takriri	122
6. — Bayburt'ta zuhur eden Şeyh Eşref meselesinden dolayı mahkûm olan 11 şah-			

	Sayfa	Sayfa
8. — İkinci defa reye konan maddeler	118	
1. — Ordu maaşatıyla cephe zamlarının sureti tesviyesini mübeyyin kanun	118,124,146-147	
9. — Mazbatalar	139	
1. — Tebdili havaya muhtaç zâbitana harcırah itasına dair kanun lâyihası ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası	139	
2. — Tokad Mebusu Rifat Beyin, Tokad Kalhanesinin Belediyeye terki hakkında teklifi kanunisi ve Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye Encümenleri mazbataları (2/156)	140:146	
10. — Müzakere edilen maddeler	122,129,138	
1. — Zonguldak ve Ereğli'de kömür tozlarının amele menfaatine furuhtu hakkında kanun lâyihası ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası	122:123,124,149:150	
2. — Palu namıyla bir liva teşkiline dair kanun lâyihası ve Dahiliye Encümeni mazbatası	123,127:129	
3. — Zâbitanın vazife esnasında telef olan hayvanlarının tazmini hakkında kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası	123,134:138,139	
4. — Çorum Mebusu Dursun Beyin, makamâtı resmîyeye takdim edilen mazrufların sansür edilmemesi hakkında temenni takriri	129,131:134	
5. — İzmit Mebusu Hamdi Namık Beyin, İstanbul'dan gelen şüpheli eşhasın bir garnızonda muhafaza ve Hükümetçe iâşe edilmelerine dair temenni takriri	129:131	
6. — İstimân etmiş olan şakî Halit'in affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası	138	

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati: 2 sonra

REİS — Reisisani Adnan Beyefendi

KATIPLER : Ziya Hurşit Bey (Lâzistan), Âtîf Bey (Kayseri)

REİS — Celseyi açıyorum. Zaptı sabık hulâsası okunacak.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

Hasan Fehmi Beyefendinin tahtı riyasetinde bilinikat, zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu.

Malta'dan avdet etmiş olan Edirne mebuslarından Şeref ve Faik beyler Riyaset tarafından Meclise takdim olundular. Trakya'daki Yunan mezalimine dair Garbi - Trakya Müdafaai Hukuk Cemiyetinin protestonamesi ile Aydın Mebusu Esat Efendinin memaliki meşguledeki Yunan mezalimine karşı teşebbüsâtı mâniada bulunulmasına dair takriri, Hariciye Vekâletine havale edildi.

İane toplıyan Haymana Kaymakamı hakkındaki Bolu Mebusu Fuat Beyin sual takririne Dahiliye Vekâletinden mevрут tezkerei cevabiye okunarak kâfi görüldü.

Antalya Mebusu Rasih Efendinin İnönü madalyası namıyla bir madalya ihdası hakkındaki teklifi Lâyiha Encümeni mazbatası mucibince reddolundu.

Kütahya Mebusu Cemil Beyin Kâtibi adillerden Temettü Vergisi alınmamasına ve Ergani Mebusu Hakkı Beyle rüfekasının mebuslukla memuriyetin cemedilmesine dair teklifleri Lâyiha Encümenine havale olundu.

Yine mumaiyleh ile rüfekasının Ankara'da bir men'i ihtikâr komisyonu teşkiline dair takriri şayanı müzakere görülmüdi.

Abdülkadir Kemali Beyin Seyhan Grupu tarafından müsadere edilen zahair hakkındaki sual takririne Müdafaai Milliye Vekâletinden mevрут cevabi tezkere kıraat ve cevap sahibi sual tarafından kâfi görülmüdiğinden şifahi bir sual takriri vermesi Makamı Riyasetten tebliğ olundu.

Karesi Mebusu İbrahim Beyin mebusluğunun

kabulüne dair Birinci şube mazbatası kıraat ve mumaiylehin mebusluğu kabul edildi.

Hiyaneti vataniye cürmünden dolayı mahkûm olan Dersim'li Alişir ile rüfekasına mütaallik Adliye Encümeni mazbatası hakkında müzakere cereyan ederek Adliye Encümeninin tekmlil âzası tarafından bir daha tetkik edilmek üzere iadesi tensibedildi.

Konya Mebusu Arif Beyin Maliye Vekâletindeki teşkilâta dair sual takriri, Maliye Vekâletine tebliğ;

Besim Atalay Beyin kariye ve nahiyelere Köy Hocası ve Sebilülreşat mecmualarının tevzi edilmesine dair teklifi Lâyiha Encümenine havale olundu.

Hidematı vataniye ile memleketlerine izam edilmiş olan Anteb Mebusu Abdürrahman Lâmi Efendi ile Ergani Mebusu Rüştü Beyin hidematı vataniyelerinin hitam bulduğunun kendilerine tebliğine karar verildi.

Ve teneffüs için Celse tâtıl olundu.

İkinci Celse

Hasan Fehmi Beyefendinin tahtı riyasetinde bilinikat cephe zammı ve makam maaşatı hakkındaki kanunun müzakeresine mübaşeret ve müstaceliyet kararı kabul ve heyeti umumiyesi hakkında uzun müzakerattan sonra müzakere kâfi görülp maddelere geçildi ve teneffüs için Celse tâtıl olundu.

Üçüncü Celse

Hasan Fehmi Beyefendinin tahtı riyasetinde bilinikat Cephe Zammı Kanununun mevaddı müzakere olunarak 4 ve 7 nci maddeleri tay ve diğer mevaddı tadilen kabul olundu. Heyeti umumiyesi

tâyini esami ile reye konulmuş ise de toplanan âra (20) ret ve (118) kabul ile (3) müstenkif olduğundan haddi nısbı bulmadığı eihetle tekrar reye vaz'edilmesi içtımai âtiye terk ve Sinob harikzedegânı hakkındaki teklifi kanununun ruznama-ye ithal olunacağı tebliğ edilerek Perşembe günü içtima edilmek üzere saat 7 de Celseye nihayet verildi.

Reisisani	Kâtip	Kâtip
Adnan	Ziya Hurşit	Mahmud Sait

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu)
— Efendim, bendenizin sual takririm Meclisi Âlice reddedilmemiştir; Müdafaai Milliye Vekâletinden verilen cevap da kâfi değildir. İstizaha

kalbi arzusunda da değilim. Yalnız meselehin anlaşılması ve önüne geçilmesi bence matlûbolduğu için Müdafaai Milliye Vekilinden şifahen bâzı sualler soracağım, onun için de ayrıca takrir vermeye lüzum yoktur. Müsaade buyurulursa şifahen sorarım...

REİS — O halde efendim, Müdafaai Milliye Vekilinin bulunduğu bir amandâ sorarsınız.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Alişir ve rüfekâsi hakkındaki evrakın encümenine iadesinde : Encümenin heyeti umumiyesi tarafından müzakere edilmek üzere yazılmış; halbuki bir defa daha tetkik edilmek kaydiyle, iade edilmişti.

REİS — Başka mütâlâa var mı efendim? (Yok sesleri) Zaptı sabık tashihan kabul edildi.

8. — İKİNCİ DEFA REYE KONAN MADDELER

1. — *Ordu maaşatiyle cephe zamlarının sureti tesviyesini mübeyyin Kanun*

REİS — Efendim, zabıtta da okunduğu gibi geçen gün reye vaz'olunan makam ve cephe ma-

aşatı hakkındaki lâyihai kanuniyenin muamelesi tamam olmamıştır.. Yine rey puslası toplamak üzere ârayı umumiyeye müracaat edeceğiz. Lûtfen reylerinizi istimal buyurunuz, efendim.

6. — MUHTELİF EVRAK

1. — *Meclisin ikinci senei devriyesinin tebrikine dair muhtelif yerlerden gelen telgraflar.*

REİS — Evrakı vârideden : Senei devriye

tebrikine dair telgraflar var (Cevap yazılın sesleri)

Evet efendim, onlara Makamı Riyaset cevaplarını verir.

3. — LÂYİHALAR

1. — *Mayıs 1337 gayesine kadar üç milyon lira avans itasına dair kanun lâyihası*

REİS — Mayıs gayesine kadar üç milyon lira avans itasına dair Heyeti Vekileden mevрут bir lâyihai kanuniye vardır efendim, Muvazenei Maliye Encümenine gönderiyoruz.

2. — *İhracat Resminin ilgasına dair kanun lâyihası*

REİS — İhracat Resminin ilgasına dair Heyeti Vekileden mevрут lâyihai kanuniye, Muvazenei Maliye ve Kavanini Maliye encümenlerine veriyoruz.

3. — *Erzurum - Erzincan ve Samsun - Havza şimendifer hututunun inşaatı ve Kızılırmak nehrinin masarifi istikşafiyesi hakkında kanun lâyihası.*

REİS — Heyeti Vekileden mevрут : Erzurum - Erzincan, Samsun - Havza şimendifer hattının inşaatı için 263 A, 263 B fasıllarına vaz'olunacak tahsisata mahsubedilmek üzere avans itasına dair; bir lâyihai kanuniye var, efendim...

NAFİA VEKİLİ ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Müsaade buyurursanız efendim, bu kanun lâyihası hakkında bâzı mâruzatta bulunacağım :

Malûmuâlinizdir ki, muharebe zamanı Ruslar Sarıkamış'tan Erzurum'a ve Erzurum'dan Karabıyık hanlarına kadar bir şimendifer hattı inşa etmişlerdi. Bu hattın üzerinde bugün raylar ve saire malzemesi mevcuttur. Karabıyık hanlarından (Tercan) civarına kadar tesviyei turabiyesini de kısmen yapmışlardır. Karabıyık hanlarından Erzincan'a kadar da imalâtı sinai-

yesi yapılmıştır ve bu hatlara konulacak olan ray ve saire gibi malzeme dahi Kars civarında mevcuttur. Eğer bunun... (İşitmiyoruz sesleri) Efendim, sesim çıktığı kadar söylüyorum. Eğer bu mevcudolan tesviyei turabiye ve imalâti sınaie hali hazırda bırakılıp da ikmali inşaat âtiye terk olunacak olursa, yapılmış olan ve mevcut bulunan şeyler de heder olup gidecektir ve gitmektedir. Bir defa, demek ki, elimizde bir sermaye mevcuttur ve bu sermaye kimin tarafından konulursa konulsun bugün tabii bizimdir ve bu sermayeyi semere verir bir şakle ifrağ etmek için vesait de mevcuttur. Bu inşaatı bırakmak; yalnız semeresi alınmayacak bir halde bırakmak değildir, âtiye terk etmek; esas sermayeyi yürütmek demektir. İktisat noktai nazarından bu böyledir. Askerlik noktai nazarından da malûmuâlinizdir ki, Ankara'da Erzurum'a doğru temdidi tasavvur edilen hat; Anadolu'nun belkemiği mesabesinde. Bu hattın ehemmiyeti askeriyesi; Anadolu - Bağdad hattından da ve Kastamonu'dan geçmesi tasavvur olunan hatlardan da daha mühimdir. Çünkü Anadolu'nun tam merkezinden geçiyor. Tayyare hücumlarına mâruz değil ve saire ve saire... Bu noktai nazardan; Şarkı Garbe yaklaştırmak mecburiyetindeyiz. Bu hattın inşaatını; yani Erzincan'a kadar yapılacak inşaatın iki seneye kadar yapılacağını tahmin ve kabul ediyoruz, ve masrafını da tahmini bir hesap neticesinde bir milyon yetmiş küsur bin lira olmak üzere tesbit edebildik ve bu masrafı da iki seneye taksim ederek (538) bin küsur lirasını bu sene Meclisi Âlinizden istiyoruz.

İkinci hat : Samsun'dan Sivas'a gidecek olan şimendifer hattıdır. Bu hattın; Samsun'dan başlanmak üzere muharebeden evvel Hükümetçe inşasına teşebbüs olunmuş ve o zamanki para ile 300 küsur bin altın sarf olunmuştur. Bu üç yüz küsur bin altın, bugünkü piyasa ile liraya tahvil olunursa öyle tahmin ediyorum ki; 2,5 - 3 milyon lira demektir. Bu hattın elyevm ne halde olduğunu keşfettirdim. Raporu da dün geldi ve bugün okudum. Bu hattın tesviyei turabiyesi hemen sağlam kalmış denecek derecededir. Fakat bâzı döküntüler ve yığıntılar hâsıl olmuştur. Tünelleri sağlamdır; köprü ayakları sağlamdır; fakat bunlara da bakılmıyacak olursa mürurzamanla harabiye mahkûmdur. Bu hattın Havzaya kadar temdidini tasavvur ettik ve

getireceği hasılatı hesabeyledik. Bugün araba ile yapılan nakliyattan akalli ikiyüz ton yük - yevmiye - samsun'a gider Samsun'dan da hemen bu nispette ithalât vâkıdır ve bunlar da araba ve develerle yapılır. Bu nakliyatı şimendiferle yaptığımızı nazaran, hattın işletme masrafı çıktığı seneden itibaren senevi bize ilk senesinde akalli 500 bin lira hasılatı sâfiye vereceğini tahmin ediyoruz. Bu para, hattın bize vereceği bir semeredir.

Memleket için fevaidine gelince : Bugün Havza'dan Samsun'a bir çuval un kış mevsiminde beş liraya ve yaz mevsiminde iki, iki buçuk liraya nakil olunmaktadır. Halbuki şimendiferle bu nakliyat, yarım veya bir liraya yapılacaktır. Binaenaleyh bizim kazanacağımız beş yüz bin liranın sekiz on misli de ahali tarafından kazanılacaktır, yani bu para zürranı cebine girecektir.

Diğer taraftan bugün memleketin, Samsun vasıtasıyla ihracat yapan aksamı; malûmuâliniz Tokad, Amasya, Çorum ve kısmen Yozgad sancakları ve bir dereceye kadar Sivas havalisidir. Daha geri taraflarda ücreti nakliye idare etmediği için bittabi Samsun vasıtasıyla ihracat yapmıyor. Eğer bu şimendifer hattı Havza'ya kadar gelecek olursa doksan kilometrelik bir mesafe hafzedilmiş olacağı için, Malatya sancağı, Ankara vilâyeti ve daha diğer dairevi bir mın-taka tasavvur edilirse bunlar da Samsun'u ihracat merkezi yapabilecek ve ellerindeki malı satabileceklerdir.

Bu hattın yapılması için Trabzon'da yine Ruslar zamanından kalmış ve bize intikal etmiş olan 45 kilometrelik bir sahra hattı ve bir de o kadar küçük dekoviller mevcuttur. Ayrıca; kısmen bozulmuş ve kısmen sağlam elli tane lokomotif vardır. Bin kadar da vagon yapmak için tekerlek ve sair aksamı mevcuttur. Meclisi Âliniz tensibederse; bu hattı da iki senede Havza hizasına getirmek istiyoruz. Bunun için de bir milyon yüz altmış bin lira masraf tahmin ettik, ve bunu da bu sene istiyoruz.

Üçüncü mesele de; lâyihaî kanuniyede arz edilen kızılırmak meselesidir : Kızılırmakta merakibi bahriyeden hiç olmazsa en hafiflerini işletmek ve bu suretle Yahşihan'dan ve Sivas'tan itibaren Bafra'ya kadar nakliyatı nehriye yapmak mümkün olur mu olmaz mı meselesini düğündük. Buradan bir sandal yapıldı ve içerisine

lâzım olan memurlar bindirildi ve Sandal Yahşıhan'dan nehre indirildi. Bu sandal bir hayli müşkülâtla Bafra'ya gitti. Bu heyetin göndermiş olduğu raporu da okuduk. Kızılırmakta nakliyat için hakikaten müşkülât mevcuttur. Fakat bu müşkülâtın gayrikabili iktiham derecede olmadığını bendeniz zannediyorum. Nehir dâhilinde daha iyi istikşaf ve daha fennî keşifler yapmak üzere birkaç zat daha gönderdik ve mevcut mevaniin az bir para ile kaldırılmasını mütaakıp nehirde yedi sekiz ton hamuleye müsait kayak kafilelerini, motorların peşine takarak, işletmek ve bu suretle bir ihracat yolu yapmak istiyoruz.

BİR MEBUS BEY — Beyefendi, sandal Yahşıhan'dan Bafra'ya kadar kaç günde gitti?

NAFIA VEKİLİ ÖMER LÜTFİ B. (Devamla) — Yahşıhan'dan Bafra'ya kadar takriben on beş günde gitmiştir. Fakat nakliyatı nehirde malûmâliniz mesele, sürat meselesi değildir; kabiliyet meselesidir. Çünkü bizim ihrac edeceğimiz mal zahiredir ve bir ayda da gitse ehemmiyeti yoktur, on günde de gitse de ehemmiyeti yoktur. Mesele bu malların ucuz naklolunabilmesidir. Nehrin istikametinde bâzı aksam vardır ki, fazlaca sığdır, sandal geçerken kuma saplanıyor ve bâzı aksam da vardır ki: kayalıktır ve kayaların en büyüğü üç metre mikâbındadır. Bu kayaların barutla dinamitle parçalanması ve sandala güzergâh açılması gayrimümkün değildir. Yalnız buna dair masrafın da hesabını yaptıracağız. Bu istikşaf ve kabil olduğu kadar tamirat için de bütçeye bin lira koyduk, mevaniin kolay olarak izalesi keşif neticesinde görülecek olursa tathirat için de ayrıca bir tahsisat istiyeceğiz ve eğer masarifi tathiriye milyonlara baliğ olacak bir iş ise bundan şimdilik sarfı nazar edeceğiz. Bu mevaddın esas bütçemizle beraber encümeni âlinize gitmiştir.

Efendim gerek Muvazenei Maliye ve gerek Nafia encümenlerinde de bu masarifi kabul edilmiştir. Nafia bütçesinin müzakeresi Heyeti Celilenize geçen gün tehir olunduğu için bu mevad da tabii tehhür etti. Ve bu mevaddın tehiri zaman ve mevsim itibariyle zararımızı mucibolacağından; Erzurum, Erzincan ve Erzincan - Kavak arasında mevcut inşaat nafianın da devre devre duçarî harabi olmasına mâni olmak ve tahaddüs edecek fevaidin tehirine meydan vermemek üzere - mevsimi inşaatta geçik-

meksizin - derhal işe başlamak için şimdilik avans olarak iki yüz bin lira istiyoruz. (Muvafık sesleri). Kabul buyurulursa derhal işe başlayacağız. (Muvafık sadaları)

REİS — Efendim Vekil Beyefendinin neticei beyanatında bu lâyihai kanuniyenin istilzam ettiği masraf daha evvel Muvazenei Maliye Encümeninde müzakere ve kabul edildiği ve tekrar encümene gitmesine lüzum olmadığı ve şimdi Heyeti Umumiyyede müzakeresinin rica edildiği anlaşılıyor. Şimdi müzakeresini kabul edenler ellerini kaldırsınlar. Kabul edilmiştir. O halde lâyihai kanuniyeyi okuyalım :

Aded : 820

Kayıt : 6/465

27 . IV . 1337

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Erzurum - Erzincan, Samsun - Havza şimendifer hututunun inşaatı için 263 (A), 633 (B) fasıllarına vaz'olunacak tahsisattan muhsusbedilmek üzere şimdiden ikişer yüz bin ve Kızılırmak nehri mesarifi istikşafiyesi için de faslı mahsusundan bin liranın sarfına mezuniyet itasına dair tanzim kılınıp İcra Vekilleri Heyetinin 27 Nisan 1337 tarihindeki içtimasında kabul edilen lâyihai kanuniye sureti musaddakasiyle esbabı mucibe lâyihası raptentakdim kılınmıştır. Müstaceliyet ifai muktezasıyla neticesinin işarına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

İcra Vekilleri Heyeti Reisi ve
Müdafaai Milliye Vekili
Fevzi

Esbabı Mucibe lâyihası

Nafia işlerinin hasbelmevsim müstaceliyetine mebni 1337 senesi vaktü muayyeninde ihzar ve ikmal olunarak liehlittasdik Büyük Millet Meclisine arz edilmiş ise de; diğer vekâletler bütçeleri ihzar edilmeden devair bütçelerinin ayrı ayrı müzakere edilmemesi 18 Nisan 1337 içtimasında takarrür etmişti. Halbuki Nafia işlerine en ziyade germiyet verilmesi lâzımgelen bu mevsimlerin imrarı muvafık olmadığı gibi esasen Ruslar tarafından vaktiyle kısmen tesviyei türabiyesi ve kısmen imalâtı sınaiyesi yapılmış ve demir aksanı da Kars ve civarında ele geçmiş olan Erzurum - Erzincan şimendifer hattıyla harbden

evvel 30 kilometreyi mütevaciz kısmının tesviye turabiyesi ve kısmen de imalâtı sınıaiyesi izhar edilmiş olan Samsun - Havza şimendiferlerinin derkâr olan ehemmiyeti askeriyesine binaen tehiri inşaaşı gün begün ziyat evkatı mucrbolduğundan bütçenin 263 neü (A) faslına vaz'olunan 538 bin yüz kırk altı lira ile 263 neü (B) faslına vaz'olunan 508 468 lira tahsisata mahsuben her iki kısım şimendiferler için ikişer yüz bin ve aynı zamanda Kızılırmak nehrinin seyrüsefere müsaidolup olmadığını tetkik için masarifi istikşafiyeye verilmek üzere 265 neü faslın birinci maddesine vaz'edilmiş olan bin liranın bilâhara bütçeden mahsubu icra edilmek üzere şimdiden sarfı lüzumuna dair tanzim kılınan kanun sureti merbutan takdim kılınmıştır. 21 Nisan 1337

Lâyhâi Kanuniye

MADDE 1. — Erzurum - Erzincan şimendifer hattının inşası için Nafia Vekâletinin 1337 senesi bütçesinde (A) 263 ve Samsun - Havza şimendifer hattının inşası için de kezalik mezkûr bütçede (B) 263 namlarıyla yeniden bir fasıl açılmıştır.

MADDE 2. — Umumi bütçe mucibince mezkûr fasıllara vaz'olunacak tahsisattan mahsubedilmek üzere şimdiden ikişer yüz bin ve Kızılırmak nehri masarifi istikşafiyesi için vekâleti müşarünileyha bütçesinde esasen mevcut 265 neü faslın birinci maddesinden de bin liranın sarfına mezuniyet verilmiştir.

MADDE 3. — İşbu kanun tarihi neşrinden muteberdir.

MADDE 4. — İşbu kanunun icrasına Nafia ve Maliye Vekilleri memurdur.

REİS — Birinci maddeyi tekrar okuyoruz efendim. (Birinci madde tekrar okundu)

ÖMER LÜTFİ B. (Nafia Vekili) — Muvazenei Maliye Encümeni asıl ve esasını kabul etti.

REİS — Efendim, Muvazenei Maliye Encümeni esasını kabul etmiştir.

HASAN B. (Trabzon) — Avans teklifi Muvazenei Maliyeye gelmemiştir.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahip) — Emri vâkıldır, doğru değildir.

HASAN B. (Trabzon) — Efendim; Nafia bütçesi Muvazenei Maliye Encümeninde tetkik

edildiği zaman Heyeti Vekilenin munzam bir kararıyla, Erzurum - Erzincan ve Samsun - Havza şimendifer hatları için faslı mahsuslarına tahsisat istenmişti. Muvazenei Maliye Encümeni müzakeresinde bu tahsisatı koymayı muvafık görmüş, fakat o tahsisata mahsuben avans teklifi encüme gelmemiştir. Vekil Beyefendinin verdiği izahata göre Muvazenei Maliye Encümenine gitmeden Heyeti Aliyede müzakeresini kabul ettiniz. (Hayır sesleri)

REİS — Müsaade buyurun efendim, bendiniz bunu beyin söylediği şekilde izah ettim. Reyî âlinize arz ettim, kabul buyurdunuz efendim. Onun için lâyhâi kanuniyeyi okuduk. Alêlâde lâyhâi kanuniye okunmaz. Şimdi birinci maddeyi okuyoruz efendim.

Erzurum - Erzincan, Samsun - Havza şimendifer hududunun inşaatı ve Kızılırmak nehrinin masarifi istikşafiyesi hakkında Kanun

MADDE 1. — Erzurum - Erzincan şimendifer hattının inşası için Nafia Vekâletinin 1337 senesi bütçesinde 263 (A) ve Samsun - Havza şimendifer hattının inşası için de kezalik mezkûr bütçede 263 (B) namlarıyla yeniden birer fasıl açılmıştır.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı? Maddeyi kabul edenler ellerini kaldırsın.. Madde kabul edildi.

MADDE 2. — Umumi bütçe mucibince mezkûr fasıllara vazolunacak tahsisattan mahsubedilmek üzere şimdiden ikişer yüz bin ve Kızılırmak nehri masarifi istikşafiyesi için Vekâleti müşarünileyha bütçesinde esasen mevcut 265 neü faslın birinci maddesinden de bin liranın sarfına mezuniyet verilmiştir.

REİS — Efendim ikinci maddeyi kabul edenler ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — İşbu kanun tarihi neşrinden muteberdir.

REİS — Maddeyi kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Madde kabul edilmiştir.

MADDE 4. — İşbu kanunun icrasına Nafia ve Maliye Vekilleri memurdur.

REİS — Maddeyi kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Madde kabul edilmiştir.

Heyeti umumiyesi tabii tâyini esami ile reyinize konacaktır.

SALİH Ef. (Erzurum) — Usulü müzakere hakkında bir şey arz edeceğim ve bir şey teklif edeceğim. (Gürültüler)

5. — TEZKERELER

1. — *Van Mebusu Hasan Sıddık Beyin Haymana kazasında bulunan Van ve Karakilis'e muhacirlerinin Kadınhan kazasında iskânlarına dair temenni tavriri ve Dahiliye Vekâletinden mevрут cevabi tezkere.*

REİS — Kadınhan kazasındaki Van muhacirleri hakkındaki Van Mebusu Hasan Sıddık Beyin tavririne Dahiliye Vekâletinden mevрут tezkerei cevabiye okunacak :

25 . II . 1337 tarih ve 1327-2516 adedli tezkerei celilei riyaset penahileri arizai cevabiyesidir :

Konyanın Kadınhan kazasındaki arazii hâliyye yerleşmek istiyen yüz hane muhacirinin sureti iskânlarına dair Genç Mebusu Haydar Beyle refikî tarafından verilen tavririn sureti musaddakası Heyeti Umumiyei Celilenin tensibiyle leffen irsal kılındığı emir ve işar buyurul-

muş ve mezkûr tavrir bilmütalâa keyfiyet anlaşılmıştır. Mephusunanh arazi hakkında bu muhacirler namına Hüseyinhan zâde Yakup ve refikî Saduroğlu Dırbaz tarafından Mahacirin Müdüriyeti Umumiyesine mûta istida üzerine talepleri veçhile ziraat mevsimi geçmezden evvel mezkûr araziye yerleştirilmeleri lüzumu mukadema Konya Mahacirin Müdüriyetine bâtahriyat emir ve tebliğ kılınmış olduğunu Mahacirin Müdüriyeti Umumiyesi ifadesine atfen arz eylerim efendim.

6 Mart 1337

Dahiliye Vekili N.

Sihhiye Vekili

Doktor Adnan

REİS — Efendim bu, Van Mebusu Hasan Sıddık Beyin tavririne cevabendir. Hasan Sıddık Bey; bir şey söylemek istiyorlar mı? (Burada yok sesleri)

4. — TEKLİFLER

1. — *Siverek Mebusu Abdülgani Beyin, Siverek'in müstakil liva haline ifrağına dair teklifi kanunisi (2/295)*

REİS — Siverek livasının müstakil bir liva-

ya tahviline dair Abdülgani Beyin bir teklifi var; muvafık bulursanız Dahiliye Vekâletine gönderelim. (1)

7. — SUALLER

1. — *Kastamonu Mebusu Abdülkadir Kemali Beyin, Binbaşı Osman Bey hakkında Müdafaai Milliye Vekâletinden sual tavriri*

REİS — Abdülkadir Kemali Beyin Binbaşı

Osman Efendi hakkında Müdafaai Milliye Vekâletinden sual tavriri var efendim. Müdafaai Milliye Vekâletine gönderiyoruz, efendim.

10. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Zonguldak ve Ereğli'de kömür tozlarının amele menfaatine fûruhtu hakkında kanun lâyihası ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası (1)*

REİS — Efendim, Zonguldak ve Ereğli kö-

mür havzasındaki kömür tozlarının fûruhtuna dair olan lâyihai kanuniyenin ikinci müzakeresi var, bugün onu müzakere edeceğiz.

(1) Birinci müzakeresi 22 nci İçtima zaptıdadır.

(1) Lâyiha Encümenine havale edildiği kaydeden anlaşılmıştır.

Zonguldak ve Ereğli havzai fahmiyesinde mevcut kömür tozlarının amele menafii umumiyesine olarak furuhtuna dair Kanun

MADDE 1. — Zonguldak ve Ereğli havzai fahmiyesinde elyevm mevcut bulunan ve bade-ma kömür istihsalatından vücuda gelecek olan maden kömür tozları maden amelesinin menafii umumiyesine hasrû tahsis olunur.

REİS — Efendim bu, malûmu âliniz ikinci müzakereedir. Söz istiyen yok, tadilname de yok; kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. (İştilmedi sesleri) İştilmedi zannederim, maddeyi bir daha okuyalım.

(Birinci madde tekrar okundu)

REİS — Maddeyi kabul edenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Maden kömürü tozları amele heyeti idaresi tarafından İktisat Vekâletinin nezareti altında bilmüzayede satılır ve amele heyeti namına Ziraat Bankasına tevdi olunur.

REİS — Söz istiyen yok, tadilname de yok, maddeyi kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Madde kabul edilmiştir.

MADDE 3. — İşbu kanun tarih neşrinden muteberdir.

REİS — Maddeyi kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Madde kabul edilmiştir.

MADDE 4. — İşbu kanunun icrai ahkâmına İktisat Vekili memurdur.

REİS — Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın.. Kabul edildi.

Kanunun heyeti umumiyesini reye koyacağız, efendim. (Tâyini esami ile sesleri) Tâyni esami istemez zannederim, tâyni esami ister mi? (Hayır, sesleri), (İster, sesleri) Bu hususta teklif yapılmamıştır.

BİR MEBUS BEY — Varidatı Devletten bir kısmını Hazineden çıkarmış oluyoruz, tâyni esami lâzımdır.

REİS — Tâyni esami ile reye koyacağız. Reylerinizi istimal edersiniz.

2. — *Palu namıyla bir liva teşkiline dair kanun lâyihası ve Dahiliye Encümeni mazbatası*

REİS — Efendim, Palu kazasının livaya tahviline dair lâyihai kanuniye var, Dahiliye Vekili Bey zannederim burada değildir. Tezkere gönderelim, çağırtaalım. Öbür Celseye bırakalım.

3. — *Zâbitanın vazife esnasında telef olan hayvanlarının tazmini hakkında kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası*

REİS — Vazife esnasında hayvanı telef olan zâbitana tazminat itasına dair lâyihai kanuniye var.

MUSTAFA Ef. (Ankara) — Reis Bey, sükût edilse de dinlesek..

REİS — Efendim, rica ederim, sükûnetinizi muhafaza buyurunuz, bu suretle hiçbir şey işitilmiyor, efendim, binanın müsaadesizliği de var.

Muvazenei Maliye Encümeninin teklifi :

MADDE 1. — Zâbitanı askeriye ile jandarma zâbitan ve efradına ifayi vazife esnasında telef olan hayvanları için verilecek tazminat miktarı yüz lirayı tecavüz edemez.

MADDE 2. — Hayvan tazminatı hakkındaki Nizamatin bu kanuna mugayir olan ahkâmı mülgadır.

MADDE 3. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülieradır.

MADDE 4. — İşbu kanunun icrasına Müdafai Milliye ve Maliye vekilleri memurdurlar.

FUAD B. (Çorum) — Efendim, geçenlerde böyle bir kanun yine mevkii müzakereye vaz' edilmişti ve diğerleri gibi Dahiliye Vekilinin huzuriyle müzakeresi için karar verildi, Meclisin kararı vardır.

BİR MEBUS B. — Müdafai Milliye Vekâletine aittir.

FUAD B. (Çorum) — Hayır efendim değildir. Betahsis Dahiliye Vekilinin de bulunması için sarahat vardır.

REİS — O halde burada sıra ile dizilmiş birçok kanunlar var, hepsi Dahiliye Vekilinin huzuriyle müzakere edilecektir. Beş dakika tenefüs etmek üzere Celseyi tatil ediyorum.

İKİNCİ CELSE

Açılma saati: 3,30 sonra

REİS — Reisisani Doktor Adnan Beyefendi

KÂTIPLER : Ziya Hürşit Bey (Lâzistan), Atuf Bey (Kayseri)

REİS — Celseyi açıyorum.

Ordu maaşatıyla cephe zamlarının surêti tesviyesini mübeyyin kanunun reye vaz'ında 175 zat reye iştirak etmiş; (33) ret, (5) müstenkife karşı (137) rey ile kabul edilmiştir.

Samsun - Havza, Erzurum - Erzincan şimen-

difer hatları tahsisatı hakkındaki kanunun reye vaz'ında (190) zat reye iştirak etmiş; (29) redde karşı (161) rey ile kabul edilmiştir.

Kömür tozları hakkındaki kanunda (165) zat reye iştirak etmiş; (47) redde karşı (118) rey ile kabul edilmiştir.

2. — ÂZAYI KIRAM MUAMELÂTI

1. — *Âzayı Kiramdan bâzularına mezuniyet itasına dair Divanı Riyaset kararı*

REİS — Efendim Divanı Riyasetin bir kararı var.

27 . IV . 1337

Heyeti Umumiyyeye

Esamisi zirde münderiç zevata mazereti katiye ve âcilelerine binaen hizalarında muharrer miktarda mezuniyet itası Divanı Riyasetin 27.4.1337 tarihli dördüncü içtimanda karargir olmuş olduğu cihetle Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur efendim.

Büyük Millet Meclisi Reisi
Mustafa Kemal

REİS — Efendim, kâzım Hüsnü Beye üç ay mezuniyet verilmesini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Akif Beyin, bir ay mezuniyetini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın... Kabul edilmiştir efendim.

Vehbi Beyin kesbi ifakat edinceye kadar mezuniyetini kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsın... Kabul edildi.

Ali Şükrü Beye, bir ay mezuniyet verilmesini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın... Kabul edildi, efendim.

Osman Beye, bir ay mezuniyet itasını kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsın... Kabul edildi, efendim.

4. — *İstiklâl Madalyasının imal ve ihzarı için on bin liranın sarfına mezuniyet verilmesine dair kanun lâyihası*

REİS — Efendim, Heyeti Vekileden İstiklâl madalyasının imâl ve istihzarı için (10) bin liranın sarfına mezuniyet itasına dair bir tezkere vardır. Muvazenei Maliye Encümenine gönderiyoruz.

5. — *Belediye etibbasının mahallî belediye meclislerine âzayı tabîi olarak kabulleri hakkındaki kanun lâyihası*

REİS — Efendim yine Heyeti Vekileden; Belediye etibbasının mahallî belediye meclislerine âzayı tabîiye olarak kabulü hakkında tanzim edilen bir lâyihai kanuniye var, Dahiliye Encümenine gönderiyoruz.

6. — *Bayburt'ta zühur eden Şeyh Eşref meselesinden dolayı mahkûm olan 11 şahsın bakıyei müddeti cezaiyelerinin affına dair kanun lâyihası*

REİS — Efendim, yine Heyeti Vekileden mevрут Bayburt'ta zühur eden Şeyh Eşref meselesinden dolayı mahkûm on bir şahsın bakıyei müddeti cezaiyelerinin affına dair bir lâyihai kanuniye var, Adliye Encümenine veriyoruz.

7. — *İmalâtı Harbiye fabrikalarındaki mütehasıs zâbitan ile imalâtı askeriyede çalışan us-ta efrada yevmiye itasına dair kanun lâyihası*

REİS — Yine Heyeti Vekileden mevрут imalâtı harbiye fabrikalarındaki mütehasıs zâbitan ile mezkûr fabrikalara memur ve imalâtı askeriyede çalışan efrada yevmiye itasına dair bir lâyihai kanuniye var; Muvazenei Maliye Encümenine veriyoruz.

2. — *Meclise iltihak etmemiş olan Dersim Mebusu Mustafa Ağa'nın müstafi addedilmesi lâzımgeldiğine dair Divanı Riyaset kararı*

REİS — Efendim; geçen içtimalardan birinde mevzuubahsolmuş fakat neticeye raptedilmemiş yine Divanı Riyaset kararı vardır. Dersim Mebusu Mustafa Ağa hakkında; bugün tekrar okuyalım ve onu çıkaralım.

Heyeti Umumiyye

12 Mayıs 1336 tarihinde mebusluğa intihap ve mazbatai intihabiyesi 29 Haziran 1336 tarihinde tasdik edildiği halde bilâmezuniyet Meclisi Aliye iltihak etmemiş olan Dersim Mebusu Mustafa Ağa'ya Meclise iltihakı için 1 Mart 1337 tarihinde harcırah gönderilmiş olmakla beraber uzun müddet Meclise ademiiltihakından dolayı Nisabı Müzakere Kanununun üçüncü maddesi; «Büyük Millet Meclisi âzasından senede iki ay bilâmazeret ve bilâfasıla devam etmeyenler Heyeti Umumiye kararıyle müstafi addolunurlar.» diye musarrah olmasına mebni mumailleyhin vaziyeti Divanı Riyasetin 6 Nisan 1337 tarihli ikinci içtimamda tezekkür edilecek müstafi addi lüzumu ile keyfiyetin Heyeti Umumiyye arzına karar verilmiştir, efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Reisisanisi

Doktor Adnan

SALİH Ef. (Erzurum) — İkinci defa olmak üzere Meclise arkadaşlarımızdan Mustafa Ağa namına bir evrak gelip gidiyor. Bunun müstafi addedilmesi bize bir dert yahut bir lüzumu katı gibi bir şey ihsas ediliyor. Bu adam bize beş para mazarrat etmiyor. Hükümetin teklifi de beş ay kaymakamlıkta istihdam ettirilen Mebusluğu üzerinde baki kalan bu adam mazeretinden dolayı gelememiştir. Sizi temin ederim; Mayıs iptidasında buraya gelecektir. Kendisi hastadır. Ailesi hastadır. Bize bir paralık mazarrat etmedi, binaenaleyh mezuniyet almayıpta maaş alan, evinde oturan eşhas hakkında hiçbir şey söylenmeyipte (Eşhas yok, zevat, ses-

leri) zevat ve eşhas bir mâna ifade eder. Bu zatlar hakkında bir şey söylenmiyor da neden buna söyleniyor? Efendim bu neden icabediyor? Bu zat beş para almıyor ve mazaratı da yok; bunun Mayıs nihayetine kadar tehirini talebediyorum.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Evinde oturanlar, kim? İsim tasrih edin.

SALİH Ef. (Erzurum) — Evinde oturanları Divanı Riyaset bilir.

ABDÜLHAK TEVFİK B. (Dersim) — Divanı Riyasetin son kararı münderecatına bakılınca efendim, bu zatın Marta kadar gelememesi mazeretinden dolayı olduğu Divanı Riyasetçe de kabul edilmiş olduğu anlaşılıyor. Marta gelmek üzere harcırahı gönderilmiş. Şu halde bu adamın mebusluktan müstafi addi caiz değildir, efendim. Bu adam Hükümetin emri üzerine kaymakamlığa tâyin olunmuştur, bundan iki ay evveline varıncaya kadar kaymakamdı. (Nerede? sesleri) Nazimiye'de kaymakamdı. Bunun mazeretini zaten Hükümet kabul etmişti. Divanı Riyasetin kararı da böyledir. Mebusluğunun kabulünü rica ederim.

MAZHAR MÜFİT B. (Hakkâri) — Efendim, geçen gün bu mevzuubahsoldu. Riyaset makamında bulunan zatıâli; «Ben şimdi burada ri yaset ediyorum, Divan namına izahat verecek kimse yoktur, başka bir vakte talik edelim, o vakit izahat verelim», demişti. Rica ederim Divanı Riyaset izahat versin.

REİS — Verecek efendim, buyurun Hasan Fehmi Bey.

HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Bu zat ilk defa icra kılınan intihabatta Büyük Millet Meclisine âza intihabedildi. Meclisi Âlinize o tarihten itibaren henüz dâhil olmadı. Bundan evvel biliyorsunuz ki: Geçen sene Temmuz veya Ağustos mahlarında idi, Dahiliye Vekâleti ahvali mahalliye nazarı dikkata alarak birkaç zatı oralarda bâzı kazalara kaymakam nâsbetti; ahali mahalliye ademi hoşnudisi üzerine bu zat o vazifeyi dahi fiilen icra etmedi. Yani vazifesine mübaşeret etmedi ve bu zata bugüne kadar mezuniyet verilmedi ve mezuniyetine dair Meclisi Âlinizde bir muamele sebk etmedi. Divanı Riyasetçe Martta harcırah havalesi gönderildi. Heyeti Celilenizden müstafi addedilmesine dair bir karar sâdir olmıyan

Büyük Millet Meclisi azalarının esami defterinde ismi mukayyet kalır. Divan kendi kendine bunu çıkaramaz. Martın birinci günü Meclisi Âlinin Heyeti Umumiye halinde içtima etmesi yolundaki kararınızı tatbik için istenilen harcırah havalelerini Heyeti İdare re'sen çıkarıp mahallerine verdiği zaman bu zata da harcırah havalesi gönderilmiştir. Muamele bundan ibarettir. Umum sırasında verilmiş bir harcırahtır. Bu zatın mazereti vardır, deniliyor. Mazeretine dair bir müracaatı mevcudolsaydı bitabi onu da muamele meyanında arz ederdik. Şimdiye kadar böyle bir müracaat Divana gelmemiştir. Divanda mevkii müzakereye konulan evrak kayıt üzerine yapılan ve Heyeti Celilenize arz edilen bir vaziyettir. Mamafih mâzur addedip etmemek Heyeti Celilenizin takdirine aittir. Divan bu hususta kuyudatı Heyeti Celilenizin nazarı ittilana arz etti.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Harcırahın mahalline vâsıl olup olmadığına dair bir haber geldi mi?

HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Onu biz bilmeyiz. Heyeti Celilenize derhatır ettirdim ki; Kânunuevvelde yine on dört veyahut on altı zatın uzun müddet gaibi gayrimezun kaldıklarından dolayı müstafi addedilmesi yolunda Heyeti Celilenize Divanı Riyasetten bir defter arz edilmişti. Defterde bu zatın da ismi mevcut idi. Rûfekadan bir zat tarafından bunun mazereti olduğu ve yekinen Meclise geleceği; iltihak edeceği yolundaki mütalâasına mebni bu zatın ismi o defterden çıkarılmıştır. Fakat o tarihten bu tarihe kadar Meclise iltihak etmediği için tekrar arz ettik. Müstafi addedip etmemek Heyeti Celilenize aittir. (Müzakere kâfi sadaları)

HAKKI HAMİ B. (Sinob) — Bu Mebus hakkında Divanı Riyaset Meclise ademiiltihakının bir mazerete müstenid olup olmadığı hakkında bir tahkikat yapmış mıdır? Tahkikat yapmışsa nasıl bu kararı veriyor? (Gürültüler) (Müzakere kâfi sadaları)

ZAMİR B. (Adana) — Bendenizin bunda anlamadığım bir mesele vardır efendim : Divanı Riyaset bu arkadaşımızı davet ediyor, bu arkadaşımız da gelmiyor. Rica ederim, mazeret de dermeyan etmiyor. Bizim elimizde musarrah kanunumuz vardır. Bu arkadaşımız şimdiye ka-

dar da bir defa müracaat etmiş değildir. Binaenaleyh Divanı Riyasetin kararını kabul etmek lâzımdır.

REİS — Efendim daha sekiz arkadaşımız vardır söz alan. Müzakereyi kâfi görenler lütfen ellerini kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür.

MUSTAFA B. (Dersim) — Reis Bey söz istiyorum. (Gürültüler)

REİS — Efendim, müzakere kâfi görüldükten sonra bir kişi söz söyleyebilir. Buyurun!

MUSTAFA B. (Dersim) — Beyler. Bu adam hakikaten (Abbas uşağı) aşireti reisidir. Bu adamın orada bir mevkii vardır. Sonra iki gün evvel aldığım bir mektupta deniyor ki; Ümraniye'de zühur eden şeyden Dersim'in katiyen haberi yoktur. Alışır Palu'da birkaç adam toplanmıştır. Fakat onlar da bizim ağavatın himmetiyle geriye çevrilmişlerdir. Pekâlâ, bu adamın istifasını kabul ediniz. Hüdanagerde Alışır'le beraber mi olsun? «Olursa cezasını görür sadaları» (Gürültüler) Hiç değilse bir iki ay kadar tehir buyurmanızı rica ederim.

BİR MEBUS BEY — Reis Bey Diyab Ağa söz istiyor.

REİS — Efendim, müzakereyi kâfi gördünüz. (Diyâb Ağa söylesin sesleri)

(Diyâb Ağa alkışlar arasında kürsiyi hitabete geldi)

DIYÂB AĞA (Dersim) — Efendiler, hepimizin de hali birbirimize benzer, Mustafa Ağa ile geçen sene beraber gelecektik. O adam da bize yakındır. Biz onunla birlikte gelecektik. Beş altı saatlik bir yerde idik. Geçen sene Nisanda geldik ki, beraber gelelim. Geldik vilâyete, onu gözledik, belki efendimiz de orada idi.

FEYZİ Ef. (Malatya) — Mazhar Müfid Bey değil mi?

DIYÂB AĞA (Dersim) — Evet.

MAZHAR MÜFİT B. (Hakkâri) — Efendim Nisanda orada değildim.

DIYÂB AĞA (Devamla) — Beş on gün bekledik, beraber gelelim diye, gelmedi. Gelip beraber gelecektik. Gelmedi. Orada bir aşiret var, dögüşleri vardır. Gelmişler o aşireti çevirmeye, malını sürmüşler, o da gitmiş onları çevirmeye, bendeniz de geri gittim ki, beraber gelelim diye, görüşemedik. Bizim de malımızı bâzı aşiretler vurdular, götürdüler. Bizim de sığırımızı, malımızı götürdüler. Tabii bâzı eşkiyaların mevcu-

diyetti malûmunuzdur. Bunlar kendini bilmiyenlerdir. Malûmızı götürdüler. Biz de biraz kalma-ya mecbur olduk. Nihayet ihtiyarlığımız da vardır. Bendeniz gelemedim, onu da daha bulamadık. Bendeniz kaldım. Sonra Meclisi Âliden, Paşa Hazretleri tarafından telgraf geldi. Biz de utandık, geldik yüzümüzü sürmeye, Meclisi Âliye bir kere biz Meclise gidelim, kendimizi bildirelim, halimizi bildirelim. Kendi eksikliğimizi bildirelim, ulûl'emre halimizi bildirelim, diye geldik. Bizim ulûl'emre itaatimiz vardır. Birbirimizi göremedik. Bizim elimizden bir şey gelmezse de yine (karınca kudretince) kendi halimize göre bir iş görmeye geldik efendim. Derdimizi söyliyelim, halimizi söyliyelim. Meclis nasıl münasip görürse öyle olur. Bilhassa Hayri Bey de geliyorlarmış. Eğer onlarla geliyorlar ise belki gelir, belki gelmez, biz ne diyelim. Bir meşguliyete düşmüş ise hallerini bildirsün. Efendim, eğer yine bir aşiretle doğuşmuşlarsa elbet bir derdi vardır. Yoksa böyle bir Meclisi Âliden kaçmaz.

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — Bu Mustafa Ağa kaç yaşındadır?

DIYAB AĞA (Devamla) — O da efendim hemen benim kadardır. Belki benden biraz küçüktür. Rica ederim efendim, eğer münasip ise telgrafla bir sorun. Eğer bir mazereti varsa öyle yapalım. Nasıl muvafık görürseniz öyle yaparsınız. (Alkışlar)

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Yaşa Diyab Ağa yaşa. (Müzakere kâfi sadaları)

REİS — Efendim, iki tahrir var ki : ikisi de aynı mealdedir.

Riyaseti Celileye

Dersim Mebusu Mustafa Ağa'nın mazereti neden ibâret bulunduğunun kendisinden bisual alınacak cevaba göre muamele ifasını teklif ederim.

Gaziantep
Yasin

Riyaseti Celileye

Dersim Mebusu Mustafa Ağa'nın âdemi iltihakının mazeretine müstenid olup olmadığına tahkikinden sonra reye vaz'ını teklif ederim.

Bitlis
Yusuf Ziya

REİS — Efendim, bu tahrirlerin ikisini birden reye koyacağım. Çünkü ikisinde aynı meal-dedir. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir, efendim.

Palu kazasının livaya tahviline dair lâyhâ-i kanuniyenin müzakeresine geçeceğiz. Demin malûmualiniz Dahiliye Vekilinin huzuruna müzakeresi tâlik edilmişti. Dahiliye Vekili Bey de buradadır. (Mazbata okunsun, sadaları)

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Ergani ve Genç sancaklarının lâğvile merkezi (Palu) kasabası olmak ve Palu, Ergani, Osmaniye, Nazimiye, Mazgirt ve Çapakçur kazalarından mürekkep bulunmak üzere müceddeden bir Palu lıvası teşkili hakkında Heyeti Vekileden mevрут lâyhâ-i kanuniye encümenimizde dürüdiraz tetkik ve mütalâa olundu.

Palu kasabasının ayrıca bir liva olması gerçi şayanı temenni ve arzu olabilirse de Dahiliye Vekâletinin bu teşkilâtı icra etmesi için istinadettiği (Dersim) lıvası dâhilindeki asayiş meselesinin bu tarzda teminine imkân olmadığı ve bu ümmiyeye vüsul için jandarma kuvvetinin tezyidi ve suveri sairede tedabiri lâzimeî inzıbatıye ittihazı ile kabil bulunduğu gibi (Palu) lıvasına ilhak edilmek istenilen bir kısım kazaların hali tuğyanda bulunduğu zamanlarda yekdiğeriyle olan münakalât ve muvasalâtı kat'eden (Murat nehri) nin öbür tarafına müsadif olduğu ve livayı mezkûre raptı arzu edilen Nâzimiye ve Mazgirt ahali-siyle Palu kasabası sekene-si arasında öteden beri bürudet mevcut bulunduğu ve sırf Palu'da bir liva teşkil etmek için, halkı Hükümete ısındırmak icabeden böyle bir anda (Ergani) ve (Genç) sancaklarını bilâsebeb lâğvetmek suretiyle o havali ahalisini tebrit ve rencide etmek de muvafıkı hikmet ve siyaset olamayacağı cihetle işbu teklifin encümenimizce reddi tasvibedilmiş olmakla keyfiyet Heyeti Umumiyye arz olunur.

13 Mart 1337

Dahiliye Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Mazhar Müfit	Hamdi
Kâtip	Âza
Kayseri	Karesi
Ahmed	Hacim Muhittin

Âza

Âza

Âza

Âza

Âza

Kayseri

Van

Âtîf

Haydar

EMİN B. (Ergani) — Reis Bey söz istiyorum, efendim bendenizin seksen imzalı bir takrim var.

REİS — Takririniz olsun efendim, sizden evvel söz alanlar var.

Buyurun, Vehbi Efendi.

VEHBİ Ef. (Konya) — Dahiliye Encümeni mazbatası kabul olunursa söylemeyeceğim.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Bu mesele hakkında lehte ve aleyhte olanlar ayrılırsa kanaat tezahür eder. Rica ederim bu suretle ayırınız ki, mesele tezahür etsin.

REİS — Refik Şevket Bey mazbatanın lehinde mi söyleyeceksiniz, aleyhinde mi Ali Haydar Bey zatiâliniz? «Lehinde», Fikri Bey siz «lehinde» Mustafa Bey «lehinde», Şükrü Bey «aleyhinde», Basri Bey zatiâliniz? «Lehinde», Mustafa Bey Siverek «lehinde», Osman Bey Lâziztan «hakkında».

EMİN B. (Ergâni) — Mazbatanın aleyhinde söyleyeceğim efendim.

Muhterem efendiler, Teşkilâtı Esasiye Kanunu mucibince - ki bu teşkilâtı esasiye kanunu Meclisi Âlinizden çıkmıştır - Teşkilâtı Esasiye Kanunu mucibince Meclisi Umumi kararı ile Palo, Dersim, Elâziz'e merbuttur. Palo Elâziz'e merbut olduğundan dolayı sevkülceys noktasından 360 kurâsı 9 nahiyesi vardır. Efendime söyleyeyim, 9 nahiyeden ibaret olduğuna göre. «Ayak patırdıları» Şimdi bizim 85 imza ile vermiş olduğumuz teklifi kanunimiz buradadır. Rica ederim okunsun. Biz ne Ergani livasının feshi taraftarıyız, ne de Genç'in ilgası taraftarıyız. Bizim teklifi kanunimizde Palo'nun Elâziz'in murakabesi altında bulunmasını katiyen istemiyoruz. Mazgirt, Çarsacak kazalarının Palo'ya raptına Meclisi Umumice de karar verilmiştir.

Biz de bu karar mucibince teklif ettik, Lâyiha Encümenine gitti ve Lâyiha Encümeninden Dahiliye Encümenine havale edildi. Evvelki Dahiliye Encümeninde tensip buyuruldu. Heyeti Vekileye gitti. Aldığımız malûmata göre Ergani livasını gûya feshetmişler, halbuki bendeniz Ergani'nin mebusu olduğum için hiç bir

vakit Ergani livalığının feshi ve lâğvı taraftarı değilim, sevkülceys noktai nazarından... Varidatı belegan mabelâğ Palu'yu idare ediyor. Binaenaleyh Palo'nun livaya tahvilinde iki senelik masrafını ahali deruhde ve temin edecektir ve bunun teminini bendenizde deruhde ediyorum. Çünkü buranın dört tane madeni vardır. Bakır madeni, gümüş madeni, gaz madeni, vardır. İster-seniz İktisat Vekilinden sorunuz. Bu liva haline ifrağ edilecek olursa bu madenler behemehal Hazineye bir varidat getirir. Bunun için mâruzatım budur, bunun 9 nahiyesi 360 küsur kurası vardır. Dahiliye Encümeni kararında diyor ki : Dersim, Palu, Mazgirt, Çarsacak bunların araları birbirleriyle açıktır. Evet ben de Kürt olduğum için bunu bilirim. Yalnız Palu ile açık değildir. (Şiddetli, gürültüler)

Efendiler, siz bu Dersim meselesini biliyor musunuz? Mazgirt, Çarsacak 1333 senesinde... (Biz biliriz, sadaları)

REİS — Dersim meselesini söyleme, efendim.

EMİN B. (Devamla) — 1333 senesinde Mazgirt kazasına, Dersimlilerin taarruzunda ora kaymakamının çoluk ve çocuğuyla birlikte kesildiğini biliyorsunuz. Bu, kuyut ile sâbittir. (Rica ederiz, sadede, sesleri) Sadettir, efendim.

REİS — Efendim sadet değildir. Rica ederim ve hem de Dersim meselesi yoktur, ondan bahsetmeyiniz.

EMİN B. (Devamla) — Çarsacak ve Mazgirt Paloya altışar saattir. Dersim kürttür, bunlar ise Türk'tür, onun için bunlar imtizaç edemez. (Gürültüler ve ayak patırdıları)

BİR MEBUS BEY — Reis Bey rica ederim, burada Kürt meselesi filân yoktur. (Emin Beye hitaben) Rica ederim söylemesini bilmiyorsunuz, aşağıya ininiz.

EMİN B. (Devamla) — Kürt demiyorum ve size de anlatamıyorum bir türlü, efendim.

Dersim'de Mazgirt'in... (Gürültüler) rica ederim, niye bağıyorsunuz. Burada gelir söylersiniz. Ben söyleyeceğim ve siz de dinlemek mecburiyetindedesiniz. Ben diyorum ki, bu iki kazanın Palo'ya münasebeti vardır, Palo'da, efendim sevkülceys noktasından mühimdir. Binaenaleyh ne Ergani livasının feshi taraftarıyım ve ne de Genç'in lâğvı taraftarıyım. Bugün Palu'nun varidatı belegan mabelâğ kifayet eder, bunun için encümen reisi de gelir izahat versin. Bugün Palu

ahalisi Palu'nun livaya tahvili halinde iki senelik masrafını taahhüdediyorlar. Sözlerim bundan ibarettir.

MAZHAR MÜFİT B. (Hakkâri) — Efendim, Dahiliye Encümeninizin Reisi olmak sıfatıyla Heyeti Aliyenize bu meseleyi arz edeceğim :

Bu teklifi kanuni hakkında encümenin noktai nazarı okundu, kabul ve ademikabul Heyeti Aliyenize aittir. Fakat beyanatı saireyi Dahiliye Encümeniniz reddeder. (Alkışlar)

HAMDİ NAMIK B. (İzmit) — Efendim, buna dair bir söz söylemeyeceğim.

Efendim, malûmuâlileri geçen sefer Palu livasının müstakil bir liva halinde idaresi kabil olmadığına dair izahatı kâfiye vermiştim. Yalnız şimdi söz alan arkadaşlarımız hepsi mazbatanın lehindedir. Şu hale nazaran münakaşa edilecek bir mesele yoktur, doğrudan doğruya mazbata reye vaz'edilir ve kabul olunursa mesele hallolunur.

(Mazbata reye konsun sesleri)

BİR MEBUS BEY — Müsaade buyurunuz Reis Bey Diyab Ağa da söylesin.

REİS — Efendim, şimdi burada sekiz kadar söz alan zevat vardır. Yani mazbatanın lehinde söz almışlardır. Bunlardan iki arkadaş da mazbatanın hakkında söyleyeceğim diyorlar. Usulü müzakere icabınca bir arkadaşın da hakkında söylemesi lâzımdır.

Müzakerenin kifayetine dair bir takrir vardır. Müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür.

Şimdi mazbatayı reye koyacağım. Mazbatayı bir kere daha okuyalım. «Lüzumu yok sesleri» O halde, Dahiliye Encümeni mazbatasını kabul edenler lütfen ellerini kaldırsınlar. Ekseriyeti âzime ile kabul edildi. (Alkışlar)

4. — *Çorum Mebusu Dursun Beyin, makamı resmîyeye takdim edilen mazrufların sansür edilmemesi hakkında temenni takriri.*

REİS — Efendim, Dahiliye Vekilinin huzuriyle Dursun Beyin ruznamei müzakeratta müzakere edilmek üzere bir takriri var. Zannedersem kendisi burada yoktur. O halde kendisinin bulunduğu bir celseye tehir ve talik edelim, esasen bir temenni takriri idi, fakat Heyeti Aliye ruznameye aldı, Dahiliye Vekilinin huzuriyle müzakere edilsin denilmişti.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Madem ki, ruznamededir o halde Meclisin malıdır, müzakere ederiz, efendim.

REİS — Pekâlâ efendim, müzakere edelim. Takrir bulunamadığından bulununcaya kadar ruznamenin ikinci maddesine geçelim.

5. — *İzmit Mebusu Hamdi Namık Beyin, İstanbul'dan gelen şüpheli eşhasın bir garnizonda muhafaza ve Hükümetçe iase edilmelerine dair temenni takriri.*

Şimdi İzmit Mebusu Hamdi Namık Beyin, garnizon teşkiline dair bir takriri var.

Riyaseti Celileye

İstanbul'dan gelen ve ahvali maziye ve şahsiyeleri itibariyle Heyeti Vekilece ve İstiklâl Mahkemesince idareten veya hükmen Dersaadet'e iade edilen eşhasın bu tarzda iadeleri dai mahzur bulunduğundan bunların münasip bir mahalde tesis edilecek bir garnizonda muhafazaları ile Hükümetçe iaseleri hususunun Heyeti Vekileye tebliğini teklif eylerim.

17/Mart/1337

İzmit Mebusu
Hamdi

HAMDİ NAMIK B. (İzmit) — Muhterem arkadaşlar; geçenlerde de bir nebze arz ettiğim veçhile muhtelif mahallerden Ankara'ya gelen eşhas arasında ahvali maziye ve seciyeleri bozuk olmak üzere Hükümetçe ve ciheti askeriyeye ve İstiklâl Mahkemelerince idareten ve hükmen İstanbul'a iade edilecek olan eşhasın tekrar İstanbul'a avdetleri mahzuru dai olduğundan dolayı burada veyahut başka bir yerde bir garnizon teşkili ile bu gibi eşhasın orada muhafaza edilmelerini teklif ediyorum ve kendince bu hissi veren vaka şudur :

İngilizlere casusluk etmiş olmakla maznun bir şahıs Anadolu'nun muhtelif mahallerini gezdikten sonra nihayet buldurulmuş, ihbar edilmiş ve Ankara İstiklâl Mahkemesine sevk edilmiş. Muhakemesinde bulundum. Delâli kâfiye elde edilemediğinden dolayı İstiklâl Mahkemesi bu adamın İstanbul'a iadesine karar vermiştir. Halbuki beş - altı ay Anadolu'nun muhtelif mahallerini gezdikten sonra ve her türlü esrarı askeriyeye vâkıf olduktan sonra (Katiyen olamaz sesleri) olur efendim, olur, çünkü kendisi topçu Kaymakamı idi, binaenaleyh bu adamın tekrar

İstanbul'a iadesi caiz olamayacağı kanaatindeyim. Her halde zaten adedi mahdut olan bu gibi eşhas için Hükümetin ihtiyar edeceği bir masrafta istiksar edilecek bir derecede değildir. Çünkü efendiler, unutmuyalım ki, Balkan Harbinde Halâskârların, Harbi Umumide Nigehbancaların; Edirne'nin sukutunda İstanbul'dan gelen bir kısım eşhasın yaptığı ihanet ve cinayet meydandadır. Binaenaleyh rica ederim evvelâ buraya gelecek eşhasın Antalya, Trabzon, İnebolu, Samsun gibi mevakide Hükümetçe lâyikiyle ahvalleri tetkik edildikten sonra kabul edilmekle beraber buraya gelen eşhastan burada istihdamı caiz olmıyanları İstanbul'a iade etmemek ve garnizonda muhafaza etmek lâzımdır. Bunun için Heyeti Celilenize arz ediyorum. Bu adamların buralarda gezmesi ve sonra İstanbul'a iade edilmesi ve yine İstanbul'da İngilizler hesabına, Hükümeti Feridiye hesabına Anadolu'ya geçmelerine müsaade edilmesi doğru değildir, efendim.

NURİ B. (Bolu) — Garnizon ne demektir?

HAMDİ NAMİK B. (Devamla) — Nezarethane demektir. Yani bunlar, burada nezarethane gibi bir yer teşkil edip orada muhafaza edilecektir. Binaenaleyh, Dahiliye Vekili Beyefendi buradalar izahat verdikten sonra bendeniz sözlere cevap vereceğim.

DAHİLİYE VEKİLİ ATA B. (Niğde) — Efendim, Hamdi Beyin tekliflerine Hükümet taraftar değildir. Esasen İstanbul'dan ve sair mahallerden gelenler hakkında hudutlarda, iskelelerde memurini mahsusası tarafından tahkikat icra ediliyor ve ahvalinde şüphe görünenler esasen kabul edilmiyor, İstanbul'a iade ediliyor. Binaenaleyh, bu kabil eşhas için böyle bir garnizon teşkiline lüzum yoktur, dâhile gelmiş de sonra gitmiş olan bu gibilerin gitmesi hiçbir mahzur tevlihetmez. Binaenaleyh, netice itibariyle böyle bir garnizon teşkiline Dahiliye Vekâleti taraftar değildir.

HAKKI HAMİ B. (Sinob) — Efendim, bendeniz de daha dört ay evvel, İstanbul'dan böyle sellemehüşselâm gelen herkesin Anadolu'ya kabul edilmesi taraftarı değildim. Fakat, İstanbul'dan gelip de hakkında icra edilen tahkikat neticesinde mahkûmiyeti icabedecek bir hali bulunmıyan bir kimseyi de bilâhüküm hapsedmek gibi, hiç kimsenin kabul etmiyeceği bir şeyin kabulü taraftarı dahi değilim. Vekil Beyefendinin buyur-

dukları gibi, ya gelenlerin iskelelerde ahvali tahkik edilir, fenalığı anlaşılırsa bu doğrudan doğruya iade edilir veya buralarda yakalanır, haklarında tahkikat icra edilir, edille bulunmazsa bile bu gibi eşhasın burada bulunmamaları için iadesine karar verilir ve geriye gönderilir. Bunlar buraya geldiği takdirde ne fenalık yapacaklar? Hiçbir fenalık yapamazlar. Buyurduğunuz garnizonu teşkil edecek olursak bunlara esiri harb mi diyeceğiz? Çünkü, garnizon esiri harblere mahsustur ve boyuna İstanbul'dan gelenleri bir kışlaya dolduralım, kapılarına nöbetçi koyalım, bu suretle mahkûm edersek mutlaka bir ilâin ister, o da yok, mevkuf mu diyeceğiz? O da yok. Çünkü, bir tevkif müzekkeresi ister, hangi kanuna ve hangi hükme istinaden bir garnizon teşkil ediyoruz? Binaenaleyh, bu doğru değildir, reddi lâzımgelir. (Müzakere kâfidir, sesleri)

İSMAİL ŞÜKRÜ Ef. (Karahisarı Sahip) — Efendim, sahibi takrir Hamdi Bey biraderimizin dedikleri gibi bizde bâzi adamlar var ki, mevsime göre siyaset takibederler.

Bir zamanlar Alman parası ile gazete neşreden, bir zamanlar yahudi parası ile siyonistliği müdafaa eden eşhas, şimdi de Kuvayi Milliyenin yani Anadolu'nun kucağına gelip atılıyor ve bizim buradaki gazetelerimiz de alkışlıyor.

(Bunlar kim imiş sesleri)

Söyliyeğim mi efendim?

(Söyleyiniz sesleri)

Söyliyeğim: Söyliyeceğim efendim, millet bilsin, anlasın.

REFİK ŞEVEK BEY (Saruhan) — Karşınızda müdafaa edecek kimse olmadığından söylememenizi rica ederim.

Reis Bey, usulü müzakere hakkında söyliyeceğim: Malûmu âlileri bir takririn zemini ne ise ona dair söylenir. O dairede müzakere edilir. Müzakere harice sirayet etmesin rica ederim.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — O daireyi tecavüz etmesinler, öyle söylesinler.

İSMAİL ŞÜKRÜ Ef. (Devamla) — Sadet dâhilinde söyliyeceğim. Şahsiyat yoktur efendim. Siyonistliği müdafaa eden İstanbul gazetecilerinden buraya gelen, Anadolu'ya gelen vardır. Bunları buradan kovarsanız iyi bir netice vermez. Böyle adamları şahsan ispat ederim. İstanbul'da Alman parası ile gazete neşrettiğini... (Gürültüler) Kerem buyurun efendim.

dim. Evvelce para almış, yahudi parasiyle yazılmış siyonistliği müdafaa unvanlı başmakalesi vardır ve tarihi de hatırımdadır ve İslâm vahdeti serap ve hayalden ibarettir diyen bir adam bugün Anadolu'nun içine girmiştir. Eğer siz böyle buradan reddeder ve kimdir dersiniz; (Vakit) gazetesi sermuharriri Ahmet Emin Beydir. İspat etmiye bütün delailiyle iktidarım vardır. Azizim izah edeceğim. Şimdi biz bunu kovdukmuymdu, Anadolu'dan çıkardınız mı idi, behemehal İngiliz parası ile yine bizim aleyhimize yazacak. İşte böyleleri bir garnizona hapsetmek cidden daha doğrudur. Ben teklifin kabulü ta-raftarıyım.

HÜSEYİN AVNİ BEY (Erzurum) — Efendim, yapacağımız kanunlar mutlaka bir mefhum içerisinde olmalıdır. Rica ederim, teveh-hüm içerisinde olan hükümet yaşamaz. Hükümet tahkikatını bilhakkın yapar; hakikaten fe-na bir maksatla girmiş olanlar varsa tecziye et-tirir. Burada iyi olmıyanları İstanbul'a iade edelim. İstanbul garnizon değildir. Bu gibiler beraet ettikten sonra bunun ne günahı kalır? Rica ederim tasavvur buyurunuz. Garnizon de-mek, hükümsüz bir insanı hapsetmektir, işte odur. Onun evlât ve ayalı var, buyurdıkları gi-bi herkes bir mesleke hizmet etmiş; fena hizmet etmişlerse ihbar ederler. Mahkemeye veririz, tecziye ettiririz. Binaenaleyh bunu kabul edemeyiz. Burada her kim iyi vatanperver, milli-yetperver değilse İstanbul'a iade edelim. Ora-sı garnizon değil ya. Orası da kendi memleketi-mizdir, orası da şerefli-dir. Binaenaleyh bir kim-seyi garnizonda hapsetmek gayrikanunidir. Tek-lifin reddini rica ederim efendim.

HAMDİ NAMIK B. (İzmit) — Efendim, Avni Beyefendinin buyurdıkları doğru değil-dir. Avni Beyefendi bir dakika için düşünmeli-dir ki: Böyle adamları, böyle şüpheli adam-ları yalnız İstanbul'a iade ile iktifa ettiğiniz takdirde buraya her gün casus girer efendiler. Buradan alacaklarını yine götürür.

OSMAN B. (Lâzistan) — Öyleler hep İstik-lâl Mahkemesindedir.

HAMDİ NAMIK B. (Devamla) — Beyefen-di, hükmen mücrim diyecek bir delâil mevcut değil, ortada bir cürmü yoktur. Fakat size bir şahıs gösterirsem ki, senelerce Prens Sabahat-tin'e hizmet etmiş, bombacı Lûtfi ile beraber

çalışmış, memleketin aleyhinde her inkılâba ka-rışmış bir adam buraya gelirse böyle bir ada-mın yalnız İstanbul'a iadesiyle mi, iktifa ede-ceksiniz? Ne diyecek efendim. Mâzisine ait bir kabahattir. İhtimal ki, o zamanki Divanı Harb-lerde beraet etmiş bir kimsedir. Şahıs itibari-yle buraya girmesi bir maksat tahtındadır.

Sonra Şükrü Efendi biraderimizin buyur-duğu gibi bize mersiyeler okuyan buraya kadar geliyor. Bunları da burada bırakacak mısınız? Eğer bunları bırakacak olursanız göreceksiniz ki, sizin de, memleketin de mâneviyatını ihlâl e-ğratacaktır. Binaenaleyh ben vebali mânevi-den kurtulmak için bunu teklif ediyorum. Bu-nu kabul edip etmemek Heyeti Celilenize aittir.

REİS — Efendim müzakerenin kifayetine dair iki takrir vardır.

Riyaseti Celileye

İstanbul'dan gelecekler hakkında Hükümet tedabiri muktaziyesini almış ve zaten Dahiliye Vekili Bey de garnizon teklifine muvafakat etmemiş olduğundan müzakerenin kifayetiye garnizon teklifinin reddini teklif ederim.

28 Nisan 1337

Gaziantep Mebusu

Yasin

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir, teklifin reddini teklif ede-rim.

28 Nisan 1337

Adana Mebusu

Zamir

REİS — Efendim, ikisi aynı mealdedir. İki-sini birden reye koyacağım. Bu takrirleri ka-bul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiş-tir. Yani; takrirler reddolunmuştur.

HAMDİ NAMIK B. (İzmit) — Reis Beyefen-di, evvelâ usulen takririn reye konması lâ-zımdır.

REİS — Efendim, Hamdi Beyin takririni kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Reddedildi.

Dursun Beyin sansür hakkındaki takriri okunacak.

Riyaseti Celileye

Erbabı mesalih tarafından makamâtı resmî-yeye takdim edilecek mazruf mâruzatın sansür edilmemesi birçok fevaidi camî olduğundan ve

bu suretle birçok hakayık ve şikâyeti muhik kaya destres olunacağından keyfiyetin nazarı dikkate alınmak üzere makamata aidesine tebliğini teklif ederim, efendim.

26 Şubat 1337
Çorum Mebusu
Dursun

REİS -- Dahiliye Vekili Bey izahat verecekler, efendim.

DAHİLİYE VEKİLİ ATA B. (Niğde) -- Efendim, makamata resmîyeye şikâyatı olanların; dâhiliye Vekâleti, evrakımın şansür edilmesini kabul eder, şansüre tâbi tutulmaz. (Pekeyi, mektuplar ne olacak, sesleri) Efendim makamata resmîyeye şikâyatı muhtevi yazılan mektup ve telgrafların şansür edilmemesini Hükümet kabul ediyor. Makamata resmîyeye ahali tarafından şikâyeti mutazammın yazılan tahriyat ve telgrafnameleri kabul ediyorum.

MEHMET VEHBİ Ef. (Konya) -- Efendim, müsaade buyurun. Bu mesele yalnız vekil beyin kabulüyle hallolunmaz. Bu eskiden beri bir derttir. Kazada bir kaymakam kaza eşrafına istediği kadar zülmeder. O eşhas; şikâyeti mutazammın telgrafnameyi vermek üzere telgrafhaneye gelirse telgrafi almır, fakat telgraf verilmez. Bunları gördük ve kazada telgrafi telgrafhaneye korkusundan veremeyip de diğer kazaya gidip telgraf verenleri biliriz. Fakat Dahiliye Vekâleti; o zaman, bu adam Akşehirli'dir, bu telgrafi acaba neden Ilgın'dan veriyor diye soruyor mu? Hayır... Kezalik Liva'da mutasarrıflar istediğini yapıyor. Sonra ahalinin şikâyeti bilhakkın mahal ve merciine şu takrirda beyan olunduğu gibi isal olunmuyor. Nasıl oluyor efendiler; memleketin telgrafhanesine sancak ise mutasarrıf, vilâyet ise vali, kaza ise kaymakam bir ultiaton veriyor. Diyor ki; benim hakkımda her ne gidecekse bana göstereceksiniz. Telgraf memuru küçük bir memurdur. Ona göstermemek olmuyor. Göstermemek ihtimali yoktur. Gösterince o beyefendiler telgrafi vuranlara yapacağı var ve yaptığı var, müşahede ediyoruz, görüyoruz.

Şimdi burada bir şey var; Vekil Beyin kendi idaresi altında olan idare memurlarına lâyı kiyle, şiddetli bir emir vermesi kâfi olmaz posta idaresi tarafından da posta memurlarına; siz idare memurları hakkında verilecek olan şikâ-

yet telgraflarını göstermeye mecbur değilsiniz. Mademki bu şikâyet merkeze oluyor, merkeze gelecek şikâyete idare memurlarının tasallutu olmıyacaktır. Ve onun tasallutuna, tahakkümüne bakılmıyacak diyerek söylerse ve böyle posta idaresinde de mühim bir tebligat yapılsa posta memurları ve telgraf müdürleri bu gibi şeyleri vermemek için merciinden bir emir alırsa, o iş olabilir ve illâ Vekil beyin, evet bu gibi şikâyetler şansüre tâbi olmasın demesiyle, ne o kaymakam bildiğinden vaz geçer ne de o vilâyet, o vali bildiğinden vazgeçer. Yine eski hamam eski tas olur. Bundan hiçbir fayda çıkmaz.

DAHİLİYE VEKİLİ ATA B. (Niğde) -- Efendim, hoca efendi hazretlerinin buyurdukları mesele, bu takrir münasebetiyle alâkadar olmıyan diğer bir meseledir. Bu takrirden deniliyor ki; Makamata resmîyeye gönderilecek mektuplar ve telgraflar şansüre tâbi tutulmasın. Buna esas itibariyle vekâlet muvafakat ediyor. Bu mesele bitmiştir, başka bir şey yoktur.

Hoca efendinin buyurdukları mesele, dedikleri gibi cereyan etmiyor. Yani hiçbir telgraf muhabere memuru telgrafhaneye tevdi edilen telgrafi çekememezlik yapamaz mutlak, be mutlak - aleyhinde olsa dahi - anı çekmek mecburiyetindedir. Sonra idare memuruna göstermek için hiçbir mecburiyeti kanunîyesi yoktur. Bu muamele haksızdır. Fakat her hangi telgraf muhabere memuru ve her hangi telgraf müdürü bir cemile olmak üzere za'fı ahlâkı dolayısıyla vazifesini suiistimal ederek böyle bir harekette bulunursa ve buna mercii muttali olursa şüphesiz teeziye ederim. Bu kabil cemilekârane harekette bulunacak telgrafçılar da pek nâdir olsa gerektir. Bu mümkün olabilir. Fakat; bugün halen cari olan şey, telgrafhanelere verilen telgraflar heyeti umumîyesi itibariyle; o telgraf muhabere memurunun aleyhinde olsabile, bilâ tehir keşide olunur.

Diğer merkezden çekmek meselesine gelince, bunlar vâkı olur. Efendim bunlar, telgrafhanelerden çekilmemesinden dolayı değil, çekenin kimler olduğuna ittîlâ hâsıl edilememesi içindir. Müştekiilerin zafiyetinden, korkaklıklarından dolayı ahar mahallerden keşide ettikleri de vâkıdır. Yoksa telgrafhaneler kendilerine tevdi edilen telgrafların kâffesini keşide ederler. Mahza buyurdukları şekil ve surette bu meseleye bir kat daha ihtimam ve itina ile makamı

vekâlet lâzımgelenlere kemali ehemmiyetle tebliğ eder. (Kâfi sesleri).

CELÂLETTİN ARİF B. (Erzurum) — Efendim, Dahiliye Vekili muhteremi Ata Beyefendinin burada vaidlerini Meclisi âliniz senet ittihaz eder ve kendilerine de bittabi teşekkür ederiz. Fakat bu vesileden bilistifade kendilerine ayrıca bir ricada bulunacağım.

Malûmu âliniz, Meclisi Âli mebusların mektuplarının sansür edilmemesi hususunda birkaç defa karar verdi, bu karar defaatle tebliğ edildi. Fakat sansür memurlarına bu kararı kabul ettirmek adimülîmkândır.

İşte bendenize gelen üç tane mektup. Bunların hepsinin üzerinde de sansür edildiğine dair lâzımgelen mühürler ve sair işaretler mevcuttur.

MUSTAFA B. (Karahisarî Şarki) — Bunlar tahtı muhakemeye alınmalıdır.

CELÂLETTİN ARİF B. (Devamla) — Mademki Meclisi Âlinizin bir kararı vardır, bu memurlar şimdiye kadar tecziye edilmemiş. Bunların tecziye edilmesini ve bir daha böyle bir harekete tasaddi etmemeleri için tedabiri şedidenin ittihazını Dahiliye Vekâletinden rica ederim.

Başka bir şey de arz edeceğim efendim : Adliye Vekâletinde bulunduğum zamanda Denizli vakasında demirci Mehmet Efeyi şikâyet eden bir adliye memurunun Adliye Vekiline yazmış olduğu mektup sansür tarafından açılmış ve içinden birçok kelimat mürekkeple karalanmıştır. Onun için bilhassa istirham ederim. Sansür memurları hakkında lâzımgelen şiddeti gösterebilirler ve Meclisi Âlinin bu bapta ittihaz ettiği kararı iera ettirsinler. Bunu ayrıca istirham ederim...

DAHİLİYE VEKİLİ ATA B. (Niğde) — Efendim, sansür muamelâtında hata olmamak ve saire ihtimali biraz müşküldür. Çünkü birçok mektuplar tetkik edilecek, falan olacak birçok hatiat ihtimali vardır. Bendeniz rica ederim ki : Hangi arkadaşına gelen mektup sansür edilmiş ise, lütfen bendenize onu tevdi ederler. Onu yapan memur kimler ise lütfen bendenize onu tevdi ederler. Onu yapan memur kimler ise arar bulurum ve tecziye ederim. (Teşekkür olunur sesleri) Bunun başka suretle önüne geçmek ihtimali yoktur. (Pek çoktur sesleri) yani bir kat daha dikkat etmeleri hususunda lâzımgelen tebligat yapılacaktır. Bunun âsarı fiiliyesi olmak üzere müsebbiplerini tecziye etmek maksadı temin

eder. Müsebbiplerini tecziye etmek daha ziyade kuvvei teydiye olur. Bir defa daha tebliğ edilim. Böyle arada zuhur eden hâller olursa müsebbiplerini tecziye ederiz.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendim, telgraflarda zait işareti vermiş burada ve sansüre ait imiş zannederim.

DAHİLİYE VEKİLİ ATA B. (Devamla) — Kayıt falan için bir işaret olsa gerektir.

HASAN BASRİ B. (Karasi) — Meclisi Âlinin kararı tebliğ olunmamış diye bendeniz işitmişim. Eğer tebliğ edilmemişse bu ciheti tetkik buyursunlar.

DAHİLİYE VEKİLİ ATA B. (Devamla) — Başüstüne efendim. Fakat tebliğ olunmamak ihtimali olmaz, ama bir daha tebliğ edelim.

REİS — Söz alan sekiz arkadaş daha vardır. (Kâfi sesleri) müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın. Müzakere kâfi görüldü.

Efendim demin başladığımız bir kanun vardır ki, Dahiliye Vekili Beyefendinin huzuruna talik edilmişti. Vazife esnasında hayvanı telef olan zâbitana tazminat itasına dair lâyihai kanuniye okunacak (evvelki mesele bir karara raptedilmedi sesleri)

Efendim sual tahriri demektir, müzakereyi kâfi gördüler.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Müsaade buyurunuz efendim. Bir meselenin Büyük Millet Meclisinde mevzuubahsolduktan sonra bilâkarr kalması kadar mânasız bir şey olamaz.

REİS — Karar vardır.

REFİK ŞEVKET B. (Devamla) — Nerde karar vardır efendim?

REİS — Efendim, Dahiliye Vekili Beyefendinin söylediği şey kabul edildi.

REFİK ŞEVKET B. (Devamla) — Mektuplarımız sansür ediliyor. Yeni bir karara raptetmek ihtiyacı yok mudur? Rica ederim yeni bir karar verelim.

REİS — Dahiliye Vekili Bey; şunu yapacağım, bunu yapacağım dedi. Meclis bunu gördü ve kabul etti.

MAZHAR MÜFİT B. (Hakkâri) — Efendim, Meclis vâkıf değil. Bütün arkadaşlarım, burada aldıkları telgraflara baksınlar, hepsinde bir zarp işareti vardır. Bu nedir?

REİS — Sansür edilmeyeceğini vâdettiler.

MAZHAR MÜFİT B. (Devamla) — Bütün gelen mektuplarımız sansür ediliyor.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Muhabe-ratı hususiye ve resmîyemizde sansürün kalka-cağını Dahiliye Vekili Beyefendi vâdediyorlar mı?

REİS — Bu ayrı bir meseledir. Dahiliye Vekili kabul ediyor efendim. (Gürültüler)

DAHİLİYE VEKİLİ ATA B. (Niğde) — Sansür meselesi, her yerde sansür yoktur. Malû-mu âlileri Meclisi Âlinin de tasvibettiği bâzı menatıkta, emniyet ve asayışı dâhilinin muha-fazası için, her memlekette olduğu gibi, bu me-natık dâhilinde sansürün tatbiki için Hükümet müracaat etmiştir. Tabiidir ki, Hükümet bu me-vanınin zail olduğuna kail olduğu dakikada şu mevaniden dolayı elbette Hükümet de buna razı değildir. Sansür lâzımgelen mahaller de vardır. Bu da Meclisi Âlinizin karar ve tasvibine ikti-ran etmiştir.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Her yerde vardır, efendim.

ALİ RIZA Ef. (Batum) — Müzakere kâfi görüldü efendim.

MAZHAR MUFİT B. (Hakkâri) — Mektup-lar sansür edilmiştir. Burada telgraflarımız da sansür ediliyor. Bunu rica ediyorum...

DAHİLİYE VEKİLİ ATA B. (Niğde) — Mebusini kirama gelecek mektuplar vesaire hiç-bir vakit sansüre tâbi değildir. Şayet yapılan mevaki varsa yapanları arayacağım ve teeziye-si esbabını istikmal edeceğim. Bir daha tekiדי muamele edeceğim.

REİS — Efendim, zâbitanın telef olan hay-vanlarının tazmini hakkındaki lâyihai kanuniye-nin müzakeresine geçiyoruz.

24. X. 1336

Ankara

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Zâbitanın vazife esnasında telef olan hayva-natının tazmini hakkında Heyeti Vekilenin 21 . X . 1336 tarihindeki içtimasında kabul edi-len lâyihai kanuniye ve esbabı mucibe lâyihası raptentakdim kılınmıştır, efendim.

Büyük Millet Meclisi Reisi

M. Kemal

Esbabu Mucibe

Jandarma erkân, ümera, zâbitan ve efradı-nın hizmet esnasında telef olan hayvanlarının bedeli şimdiye kadar 24 Mart 1330 tarihli Ni-

zamname ile 17 ayıs 1332 tarihli Kanunun Muvakkat ahkâmına tevfikân erkâna dört bin, ümeraya üç bin, zâbitana iki bin, efrada bin beş yüz kuruşu tecavüz etmemek şartıyla taz-min edilmekte ise de eylevm tedavül etmekte bulunan evrakı nakdiye kıymeti iştiraiyesinin noksan ve Harbi Umuminin tesiratiyle meale-kette hâsıl olan hayvan nedreti hasebiyle bugün süvari rükûbuna elverişli bir hayvanın (150) liradan aşağı bir bedel mukabilinde mubayaası kabil olamamakta ve borç, harc bu suretle mu-bayaa edilen hayvanattan hizmet esnasında mürt olanların bâlâda arz olunan Nizamname ve Kanunu Muvakkat ahkâmına tevfikân taz-mini bedelleri zâbitan ve efradın pek ziyade mutazarrır olmalarını intaccylemek dolayısıyla süvarilerin esnayı vazifede hayvanlarını telef-ten vikâyeye gayret ederek kendilerinden bek-lenilen fedakârlığı bizzarure diriğ etmeye müte-mayil bir vaziyet aldıkları cihetle alâkadara-nın vazifelerini bilâperva hüsnü idare edebilme-lerini teminen bedeli tazmini temini maksadı kâfil olacak dereceye iblâğı düşünölmüş ve es-babı mâruzadan dolayı leffen takdim kılınan ka-nun lâyihası tanzim kılınmıştır.

Mezkûr lâyihanın Heyeti Vekilece kiraat edilerek tasdikı esbabının istikmaline müsaadei aliyei Riyasetpenahlarının şayan buyrulması mâruzdur, efendim.

29 Eylül 1336

Dahiliye Vekili

Refet

Hayvan tazminatı hakkında Kanun

MADDE 1. — Vazife esnasında telef olan hayvanat için zâbitanı askeriye ile jandarma zâbitanına ve süvari ve polis memurlariyle sü-vari tahsildaranına ita edilecek tazminat âzami yüz liradır. Tazmini iktiza eden hayvanın kıy-meti bu miktardan fazla dahi olsa nazarı iti-bara alınmaz. Hayvanın bedeli mubayaası bu miktardan dün olduğu takdirde yalnız bedeli mubayaa derecesinde tazminat verilir.

MADDE 2. — Hayvan tazminatı hakkında-ki nizamatin bu kanuna mugayir olan ahkâmı mülğadır.

MADDE 3. — İşbu kanun tarihi neşir ve ilânından muteberdir.

MADDE 4. — İşbu kanunun icrasına Müdafai Milliye, Dahiliye ve Maliye Vekilleri memurdur.

Büyük Millet Meclisi Reisi	Şeriye Vekili
Mustafa Kemal	Fehmi
Müdafai Milliye Vekili	Adliye Vekili namına
	Ahmet Muhtar
Dahiliye Vekili namına	Hariciye Vekâleti V.
Dr. Adnan	Ahmet Muhtar
Maliye Vekili	Maarif Vekili
Ferit	Dr. Rıza Nur
Nafia Vekili namına	İktisat Vekili
Mahmut Celâl	Mahmut Celâl
Sıhhiye Vekili	Erkânı Harbiyei
Dr. Adnan	Umumiye Reisi
	İsmet

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine Zâbitanın vazife esnasında telef olan hayvanatının tazmini hakkında Heyeti Vekilece tanzim ve Meclisi Âliye takdim olunup encümenimize tevdi buyurulan lâyihai kanuniye mütalâa ve tetkik olundu.

Hayvan rayicinin elhaletü hazihi kesbi te-reffü etmiş bulunması hasebiyle lâyihai kanuniye münderecatı esas itibariyle kabul edilmiştir. Birinci maddenin fıkrai âhiresi fıkrai ulânın ifade ettiği mânadan istihracı tabii olan netayice nazaran zaif addedilmekle lâyihai kanuniye müsveddesinden tayyî tensibolunmuş ve diğer mevât aynen kabul edilmiş olmakla keyfiyetin Heyeti Umumiyeye arzı tezekkür kılınmıştır.

1 Teşrinisani 1336

Muvazenei Maliye	Mazbata Muharriri
Encümeni Reisi	Fuad
Ferit	
Kâtip	Âza
Mardin	Hakkâri
Necip	Mazhar Müfit
Âza	Âza

Muvazenei Maliye Encümeninin teklifi

MADDE 1. — Zâbitanı askeriye ile jandarma zâbitanına ve süvari polis memurlariyle süvari tahsildarlarına ifayı vazife esnasında telef olan hayvanları için verilecek tazminat miktarı yüz lirayı tecavüz edemez.

MADDE 2. — Hayvan tazminatı hakkında ki nizamatin bu kanuna mugayir olan ahkâmı mülğadır.

MADDE 3. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülicradır.

MADDE 4. — İşbu kanunun icrasına Müdafai Milliye ve Dahiliye ve Maliye Vekilleri memurdur. 1 Teşrinisani 1337

Muvazenei Maliye	Mazbata Muharriri
Encümeni Reisi	Fuad
Ferit	
Kâtip	Âza
Mardin	Hakkâri
Necip	Mazhar Müfit
Âza	Âza
	Âza
	Elâzığ
	Tahsin
	Âza

MADDE 1. — Zâbitanı askeriye ile jandarma zâbitanına ve süvari polis memurlariyle süvari tahsildarlarına ifayı vazife esnasında telef olan hayvanları için verilecek tazminat miktarı yüz lirayı tecavüz edemez..

REİS — Bu madde hakkında söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri)

KADRI AHMET B. (Diyarbakır) — Suvari polisleri var, fakat suvari jandarması yok. Suvari polislere de tazminat veriliyor. Suvari jandarmaya verilmiyor.

DAHİLİYE VEKİLİ ATA B. (Niğde) — Efendim, suvari jandarma efradı vazife esnasında veya takip ve sairede bulunduğu zaman hayvanı telef olacak olursa hükümetçe tazmin olunuyor ve bunun için bütçesinde tahsisatı vardır efendim.

BİR MEBUS BEY — On beş bin lira tazmin olunuyor.

DAHİLİYE VEKİLİ ATA B. (Niğde) — Şüphesizdir ki, (100) liraya olan güzel bir hayvan tabii 40 - 50 liraya mubayaa olunamaz. Bir tazminat itası lâzımdır ve esasa göre yani kullanışlı, mütehammil bir hayvanın mubayaasına kâfi miktarda para verilmesi lâzımdır. Aksi halde jandarma lâyıkı veçhile ifayı vazife edemez. Onun için bütçesine para konulmuştur. 1337 senesi bütçesinde jandarma için böyle bir para vardır efendim.

MUSTAFA B. (Karahisarı Şarki) — Bu vazife esnasında telef olan hayvanatın tazmini lâzımgeliyor. Bir memurun vazifesinde telef

olan hayvanının bedelinin tazmini lâzımgeldiği teklif olunuyor. Bendeniz diyorum ki, (bir ke-re vazife esnası) taayyün etmeli, burası bilin-meli. Çünkü efendim, birisi bir köye gitti ki her vakit köylerde dolaşır, orada hayvanı öldü. Her vakit (vazife esnasında) dır, diye biz bu-nun atını vermeye mecbur olacak mıyız? Bir de var ki bir takip icabetti, jandarma eşkiyanın takibine gidiyor, ondan dolayı hayvanı telef oluyor.

Hayvana akşam arpasını çok vermişler, çat-lamış. Buna da mı vermeli? (Hayır, olamaz, ses-leri) Şimdi rica ederim, bunların kâffesi hep (ifayı vazife esnasında) dır. Sonra mütemadiyen telef olan atların bedelini vermeye mecbur ola-caksınız.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Bende-niz süvari tahsildarlarının çıkarılması lehinde-yim.

DAHİLİYE VEKİLİ ATA B. (Niğde) — Efendim, Mustafa Beyefendinin buyurdıkları gibi; arpasını çok verdiğinden, bakımına dikkat etmediğinden dolayı telef olan hayvanlar için Hükümet tazminat vermez. Tazminat vazifeyi ifa sadedinde, takipte ve sairede hayvanı telef oldu-ğunda dairei mahsusasının usulüne tevfiikan ya-pacağı tetkikat ve raporlar ve saire üzerine ta-hakkuk ettikten sonra, bedeli tazmin verilecektir. Yoksa jandarmanın hayvanına bakımsızlığı yü-zünden kendi ihmal ve teseyyübünden dolayı vâkı olacak telefât için hiçbir tazminat verilmez. Ve bu mesele gayet güzel tetkik olunur.

ABDULLAH Ef. (İzmit) — Vekil Beyefendi taraftar mısınız yüz elli lira verilmesine?

DAHİLİYE VEKİLİ ATA B. (Devamla) — Müsaade ederseniz daha fazla verilmesini ta-lebedeğim. Zatâlılarından sorarım, bugün binecek bir hayvanı en aşağı kaç kâğıda alabilirsiniz? (150 liraya, sesleri) Burada (150) kâğıda veri-yorlar. Onun için haddi asgari 100 lira olmalıdır ki, ifayı vazife edebilsinler.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahip) — Süvari tahsildarları için de verilecek mi?

DAHİLİYE VEKİLİ ATA B. (Niğde) — Ona taraftar değilim, efendim.

ALİ ŞÜKRÜ B. (Trabzon) — Aynı şeyi söy-liyeceğim, süvari tahsildarlarının çıkarılmasını istiyeceğim.

EMİN B. (Erzincan) — Efendim, bendeniz jandarma için itiraz edecek değilim. Jandarmaya

elzendir. Çünkü, bunlar, hayatlarını daima ta-kibatta ve eşkiya ile müsademedede ve sairede ge-girirler. Fakat süvari polislerin atlarını tazmin etmek zannederim ki, iyi bir şey değildir. Çünkü, süvari polisler memleket dâhilinde ifayı vazife eder. Memleketin vüsati nazarı itibara alınarak polis kaydolunur. Binaenaleyh, şu Ankara'yı nazarı itibara alacak olursak en büyük gideceği yer bağlara kadardır. Binaenaleyh, ne müsademe eder, ne eşkiya takibatında ve sairede bulunur. Bunu tazmin etmek demek fena atını daha iyi yapmak demektir. Başka bir şey değildir.

Sonra tahsildarlara gelince; bâzı mevaki göre tahsildarının atını tazmin etmek lâzımgelir.

MUSTAFA B. (Karahisarı Şarki) — Hiç ic-a-betmez, efendim.

EMİN B. (Devamla) — Öyledir beyefendi: Yalnız Karahisar'ı nazarı itibara almayıuz. Çün-kü öyle sarp mevaki vardır ki, at değil, piyade bile geçerken yuvarlanır. Bu da ifayı vazife esna-sında olur. Siz yalnız Karahisarı nazarı itibara alarak söylüyorsunuz. Fakat bizim bildiğimiz birçok mevaki vardır ki, yaya bile geçerken in-san bazan soluğu seksen metre aşağıda alır. Bu gibi mevakide tahsildarlara da verilebilir. Fa-kat alâlâde her süvari tahsildarına veya süvari polislerine vemek bütçeye büyük bir bâr teş-kill etmekten başka bir netice vermez.

DAHİLİYE VEKİLİ ATA B. (Niğde) — Efendim benedeniz de süvari polisleri için iti-raz etmiyorum ve ısrar etmiyeceğim. Süvari po-lisleri için bu gibi vakayı ender olabilir. Onun da hükmü yoktur. Yalnız süvari jandarmaları için olmalı. Ötekiler için bendeniz de taraftar değilim.

HAŞİM B. (Çorum) — Geçenlerde arz etmiş-tim : Tahsildar Çorum'a bir iki saat mesafede bir köye gelmişti. Çapanzade Halit gece köyü basıyor. Heybe dolusu altın, evrakı nakdiye ile tahsildarın atını alıyor. Rica ederim aynı mese-ledir, efendim.

DAHİLİYE VEKİLİ ATA B. (Niğde) — Ma-dhiyeye taallük eden şeylerde mütalâa dermeyan etmiye salâhiyettar değilim. Fakat şahsi mütalâamı arz ederim. Böyle mesaili fevkalâde nadi-ren zühur edecek hâlâtandır. Hali asli olmak üzere süvari tahsildarlarının da hayvanlarının böyle bir şey olduğunda tazmini icabedeceği ka-naatı şahsiyesinde değilim, efendim. (Doğru, ses-leri)

MAZHAR MÜFİT B. (Hakkâri) — Dahiliye Vekili Beyefendi süvari tahsildarıyla süvari polislerine tazminata lüzum olmadığını beyan buyurdular. Binaenaleyh, mesele kalmadı.

KADRI AHMET B. (Diyarbakır) — Efendim, teklifi kanununun birinci maddesinde jandarma süvari kaydı yoktur. Bunun ilâvesi lâzımdır. Onun için bir takrir veriyorum. Yalnız polislerle tahsildarların tayyî lâzımdır.

HAKKI HAMİ B. (Sinob) — Şimdi efendim gerçi Dahiliye Vekili Beyefendi polislerin de çıkarılmasını söylemişlerse de süvari polislerinin de vazifesi süvari olarak maznunları, erbabı ceraimi takibetmektir. Takip esnasında şüphesiz (şehir içerisinde, sesleri) şehir içerisinde olsun efendim. Tabii şehir içerisinde, haricinde değil. Fakat müsademe vukubuluyor. Neticei müsademede polisin hayvanı ölürse, hayvanın tazmini icabeder mi, etmez mi? (O başka, sesleri) Yok efendim tazmini icabeder mi, etmez mi? (İcabeder, sesleri) İşte o başka ise kanun içerisine sokmazsak bunu tazmin edemeyiz.

Rica ederim, ifayı vazife esnasında süvari polislerin hayvanları tazmin edilir, denmezse olmaz.

BİR MEBUS BEY — Hükümet zaten kabul etmiyor.

HAKKI HAMİ B. (Devamla) — Hükümet bir kanun teklif etmiştir. Şimdi Meclisi Âlîniye, (Lâzım değildir.) demekle siz bir hakikati reddedecek misiniz? Hükümet temin ettikten sonra bir şey lâzımgelmez demiş, fakat bir iki gün sonra veyahut bir iki ay sonra Meclisi Âliye gelmek ihtimali olan bir kanunu bugün neden reddedelim? Efendim, senede ya bir veya iki hayvan telef olacak. Fakat bu iki hayvanın telefi üzerine bir kanun yapmak ihtimalini nazarı dikkate alarak şimdiden kabul edilmiş olursa fenalık mı yapılmış olur? Süvari jandarması hakkında neden lüzum görüyorsunuz? Müsademe esnasında hayvanı telef olursa aynı hal süvari polisleri hakkında da vârit değil midir ki, siz onlar hakkında aynı kaydı kabul etmiyorsunuz.

REİS — Müsaade buyurunuz, müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın. Müzakere kâfi görüldü.

Takrirleri okuyoruz.

Riyaseti Celileye

Birinci maddeye jandarma süvari efradının, kaydının ilâvesini teklif ederim.

28. II. 1337

Diyarbakır

Kadri

Riyaseti Celileye

Süvari polisleriyle süvari tahsildarı jandarma süvarileri gibi hayvanını eşkiya takibi ve mühim hidematta fazla sürmek mecburiyetinde olmadığından, tazminatın yalnız süvari jandarmalarına hasrını teklif eylerim.

28 Nisan 1337

Gümüşane Mebusu

Mustafa

Riyaseti Celileye

Hayvan tazminatı hakkındaki Kanunun birinci maddesinin berveçizir tadilini teklif ederim :

MADDE 1. — Vazife esnasında telef olan hayvanat için zâbitanı askeriye bilâkaydüşart yalnız jandarma zâbitan ve süvarilerinin bir vukuatı bastırmak üzere ifayı vazife edecekleri vazifede telef olan hayvanları için yüz lira tazminat verilir.

Gazianteb

Yasin

REİS — O halde madde şu şekli alıyor; (Zâbitanı askeriye ile jandarma zâbitan ve efradına) ki, bunun ilâvesini zaten kabul etmişsiniz, esasen Hükümetin teklifi var. Muvazenei Maliye Encümeninde zannederim unutulmuştur.

MADDE 1. — Zâbitanı askeriye ile jandarma zâbitan ve efradına ifayı vazife esnasında telef olan hayvanları için verilecek tazminat miktarı yüz lirayı tecavüz edemez.

REİS — Birinci maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Hayvan tazminatı hakkında ki nizamattın bu kanuna mugayir olan ahkâmı mülgadır.

REİS — İkinci maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir, efendim.

MADDE 3. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyül icradır.

REİS — Üçüncü maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul edildi.

MADDE 4. — İşbu kanunun ierasına Müdafaa-i Milliye, Dahiliye ve Maliye Vekilleri memurdurlar. (Maliyeyi kaldırmız, sesleri)

REİS — Dördüncü maddeyi kabul edenler

lütfen el kaldırsın... Kabul edildi, efendim.

Efendim, heyeti umumiyesini tâyini esami ile reye koyacağım. Üç dakika müddetle zili çalıyorum, yoklama tarzında esamiyi okuyacağım. Aynı zamanda reylerinizi istimal ediniz.

Aranın tasnifi neticesi anlaşılınca kadar beş dakika teneffüs.

ÜÇÜNCÜ CELSE

Açılma saati: 5,30 sonra

REİS — Doktor Adnan Beyefendi

KÂTİP — Sait Bey (Muş)

REİS — Efendim celseyi açıyorum.

Hayvan tazminatı hakkındaki Kanunda 180 zat reye iştirak etmiş, 161 kabul, 61 ret, 3 müstenkiftir. Binaenaleyh Kanun 161 rey ile kabul edilmiştir.

6. — *İstiman etmiş olan şakî Halid'in affı hakkında kanun lâyhası ve Adliye Encümeni mazbatası*

REİS — Şakî Halid'in affı hakkında Adliye encümeni mazbatası, var.

Adliye Encümeni mazbatası

Bir buçuk seneden beri tariki şakavette gezerrek köylerde, yollarıda gasıp ve garatla köylülerin başına belâ kesilmekte olan ve takibine memur jandarma efradından birini şehideden Kastamonu'nun Küre nahiyesinin Bozarmut karyesi ahalisinden Halid'in hukuku şahsiye baki kalmak üzere ceraimi saireden affı hakkında Heyeti Vekileden takdim ve encümenimize tevdi buyurulan teklifi kanuni müzakere edildi.

Malûm olduğu veçhile affı umumi mücrimiyeti izale eylediği halde affı hususi mücrimiyeti izale edemeyip hükmün mahkûm üzerindeki tesirâtı içtimaiyesi baki kalır ve hattâ tekerrüre de

esas teşkil eder. Sureti hususiyede teklif edilen merkurum Halid hakkında şimdiye kadar hiçbir mahkemeden bir gûna hüküm sâdir olmadığı anlaşılmakta ve bu suretle bilâmuhakeme ve hüküm aflar halk üzerinde suitesir icra ve emsaline suimisal teşkil eylemekte olmakla beraber gayrimahkûm bir maznunun ceraimi mutasavvereden affı kavaidi cezaiyeye de münafi bulunduğundan teklifi vâkıın reddi hususunun Heyeti Umumiye arzı karargir oldu.

3 Kânunusani 1337

Adliye Encümeni Reisi Mazbata Muharriri

Karahisarı Sahip

Canik

Mehmet Şükrü

Ahmet Nazif

Âza

Âza

Erzurum

Yozgad

Hüseyin Avni

Rıza

Âza

Âza

Muş

Amasya

Mahmut Sait

Mehmed Ragıp

(Muvafık sesleri)

REİS — Adliye Encümeni mazbatası kabul buyuruluyor mu? Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edildi, efendim.

9. — MAZBATALAR

1. — *Tebdili havaya muhtaç zâbitana harcırah itasına dair kanun lâyihası ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası.*

REİS — Tebdil hava alacak zâbitana harcırah itasına dair lâyihai kanuniye var.

Elyevm ciheti askeriyece tatbik edilmekte olan mülkiye harcırah Kanununa mevaddı âtiye zeyledilmiştir.

MADDE 1. — Seferberliğin devamı müddetince mecruhan muhtaç tebdili hava olanlar ve yahut cephelerdeki hidematı harbiye sebebiyle hastalanarak ettibaca tebdili havaya ihtiyaçları tahakkuk ve tebeyün eden ve kumandanlıkça da tasdik olunan bilûmum erkân, ümera ve zâbitan ve mensubini askeriyenin yalnız kendi şahıslarına bir mahalden diğer mahalle tâyin kılınanlar misillü gidecekleri mahalle ve badel'ifaka vazifeleri başına kadar azimet ve avdet harcırahı ita olunur.

MADDE 2. — İşbu mevaddı müzeyyelei kanuniyenin icrasına Müdafaai Milliye ve Maliye Vekâletleri memurdur.

13 Teşrinisani 1336

Büyük Millet Meclisi Reisi	Şeriye Vekili
Mustafa Kemal	Fehmi
Müdafaai Milliye Vekili	Adliye Vekili namına
Fevzi	Ahmet Muhtar
Dahiliye Vekili	Hariciye Vekâleti Vekili
Adnan	Ahmet Muhtar
Maliye Vekili	Maarif Vekili
Ferid	Rıza Nur
Nafia Vekili namına	İktisat Vekâleti Vekili
Mahmut Celâl	Mahmut Celâl
Sıhhiye Vekili	Erkânı Harbîyei Umumiye
Adnan	Reis Vekili
	Fevzi

Kavanini Maliye Encümeni mazbatası

Gerek mecruhan ve gerek hastalanarak ettibaca berayi tebdili hava memleketlerine izamına lüzum gösterilen zâbitanın azimet ve avdetleri için mensuboldukları ordularca esbabı azimetlerini tesviye ve saire ile tehvin edilmekte olmasına ve muahharan maaşlarına da zamami münasibe icra edilmesine ve bütçemizin halen ve zamanen bu gibi masarifata gayrimütehammil bulunmasına binaen Heyeti Celilei Ve-

kilenin işbu teklifi kanunisinin inkişafı âtiye talikan reddi münasip görülmüştür.

Kavanini Maliye Encümeni

Reisi namına	Mazbata Muharriri
Yahya Galip	Konya'da
Kâtip Namına	Âza
Cemil Halil	Rifat
Âza	Âza
.....

REİS — Efendim madde hakkında söz istiyen var mı? Efendim (İzah etsinler) (Muvafık sesleri)

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — Her lüzum ettikçe zâbite harcırah verilecek mi? Müdafaai Milliyeden birisi gelsin, muhatap bulunsun.

REİS — Efendim Müdafaai Milliyeden kimse yoktur. Fakat biz alelusul Ruznameyi her gün tebliğ ediyoruz. Teşrif etmeleri lâzımdır, isterseniz ertesi güne tehir edelim, gelip izah versinler.

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — İsviçre'ye gitmek için de harcırah verilecek mi?

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Bir sualin sorulması tehiri icabetmez, efendim.

REİS — Efendim tehiri kabul edenler lütfen el kaldırsın. Tehir edildi.

Efendim, ordunun ilbas ve iagesine dair Müdafaai Milliye Vekâletinin tezkeresi var... (Müdafaai Milliyeden kimse yoktur sesleri)

BİR MEBUS BEY — Efendim, geçenlerde okundu. Sonra, Müdafaai Milliye Vekili Paşa Hazretleri burayı teşrif etsinler onun huzuru ile müzakere edilsin, dendi.

REİS — Şimdi bugün müzakeresini istiyenler lütfen el kaldırsın. Çok meşgul olacaklar ki, teşrif etmemişler.

ABDÜLKADİR KEMALİ B. — (Kastamonu) — Cumartesi gününe tehir edelim çağırılı. (Yahut bir memur göndersinler sesleri)

REİS — Ereğli havzai fahmiyesinde amelemin hukuku mütekabilesi hakkında bir lâyihai kanuniye var efendim. (İktisat Vekili yok sesleri)

BİR MEBUS BEY — Efendim, İstiklâl Mahkemesi hakkında müzakere var.

REİS — Efendim, onun müzakeresini, Heyeti Vekile Reisi Fevzi Paşa Hazretleri, bulunacakları bir celseye talikini rica ettilerdi. Kendilerini gelecek İctimada çağırırız, efendim.

2. — Tokad Mebusu Rifat Beyin, Tokad Kalhanesinin belediyeye terki hakkında teklifi kanunisi ve Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları (2/156)

REİS — Efendim, Tokad'daki Kalhanenin belediyeye terki hakkında bir lâyihai kanuniye vardır.

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — Efendim, Maliyeye aittir. Maliye Vekili bulunsun.

MUSTAFA B. (Tokad) — Maliye Vekili burada efendim. Muvafakat ediyor.

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celîyesine

Teklif :

Vaktiyle Ergani Madeninden çıkarılan ham bakırlar Tokad'a nakledilerek Tokad Kalhanesinde kal ve izabe ile Dersaadet'e sevk edilirdi. Bundan yirmi beş sene evvel Hükümetçe bu masraf ve külfete lüzum görülmiyerek mezkûr madenden çıkarılan bakırların bir derece mahallince tasfiye edilerek doğrudan doğruya sevk edildiği cihetle Kalhanenin ocakları ile müstemilâtından birçok aksamı ve duvarları kâmilen harabolmuş ve methalde vaktiyle memurinin vazife ifa ettiği ebniye nîm harap bir halde kalmıştır. İşbu ebniyenin dahi az bir zaman zarfında tahribedilerek diğer aksam müstemilâtının ankazı gibi yağma edileceği muhakkaktır. Hiç olmazsa mevcut ebniyenin muhafazası ile bir derece imarât ve ilâvat icrasından sonra hastahaneye kalbedildiği surette memleketçe istifade imkânı mevcudolduğundan mezkûr Kalhanenin hududu malûme ve heyeti mecmuasiyle mahallî belediyesine terki için berveçhi zir maddesi kanuniyeyi teklif eylerim.

MADDE 1. — Tokad'da emlâki emîriyeden metrük Kalhane hududu malûm ve heyeti mecmuasiyle mahallî belediyesine terk edilmiştir.

MADDE 2. — İşbu kanun tarihi neşrinden muteberdir.

MADDE 3. — İşbu kanunun icrasına Maliye ve Dahiliye Vekilleri memurdur.

4/Kânunuevvel/1336

Tokad Mebusu
Rifat

Kavanini Maliye Encümeni mazbatası
Tokad Mebusu Rifat Bey tarafından vukubulan işbu teklifi kanununun birinci maddesinin mezkûr Kalhanenin bir bedel mukabilinde mahallî belediyesine terki suretiyle tadil edilmek üzere şayanı kabul idüğü tezekkür edilmiş ve ahlusun Muvazenei Maliye Encümenine havale olunmuştur.

27/Kânunuevvel/1337

Kavanini Maliye Encümeni

Reisi Namına

Mazbata Muharriri

Kırşehir

Yahya Galip

Kâtip Namına

Âza

Cemil Halil

Bilâ bedel terki
muvafaktır

Rifat

Âza

Âza

Vehbi

Hamdi

Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası
Tokad'daki emlâki emîriyeden metrük Kalhanenin bedeli mukadder mukabilinde mahallî belediyesine terki hakkında Kanundur

MADDE 1. — Tokad'da emlâki emîriyeden metrük kalhanenin hududu malûme ve heyeti mecmuasiyle mahallî belediyesine bedeli mukadder mukabilinde terki kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu bedel mahallinin en büyük mal memuru ile Meclisi idare ve belediye ve ticaret odasından Meclisi idarece intihabedilecek birer âza tarafından takdir olunacaktır.

MADDE 3. — İşbu kanun tarihi neşrinden muteberdir.

MADDE 4. — İşbu kanunun icrasına Dahiliye ve Maliye vekilleri memurdur.

Tokad'daki emlâki emriyeden metrük kalhanenin mahallî belediyesine terki hakkında Tokad mebusu Rifat Beyin 27 Kânunuevvel 1336 tarih ve 29 numaralı mazbata ile Kavanini Maliye Encümeninden mevdû teklifi kanunisi mezkûr encümenin tensibi veçhile bir bedeli mukadder mukabilinde olmak üzere tervici

eneümenimizce kabul edilmiş olduğundan bu baktaki mevaddı kanuniye ona göre tadilen tesbit edilerek Heyeti Umumiye arz olunur.

Reis	Mazbata Muharriri	Kâtip
Burdur	Trabzon	Saruhan
Veliyüttir		Reşat
Âza	Âza	Âza
Adana	Sivas	Yozgad

REİS — Efendim birinci maddeyi tekrar okuyacağız.

Tokad'da emlâki emiriyeden metruk kalhanenin bedeli mukadder mukabilinde mahallî belediyesine terki hakkında Kanun

MADDE 1. — Tokad'da emlâki emiriyeden metruk kalhanenin hududu malûme ve heyeti mecmuasiyle mahallî belediyesine bedeli mukadder mukabilinde terki kabul olunmuştur. (Muvafık, sesleri)

REİS — Efendim bu maddeye dair söz istiyen var mı, efendim?

SALÂHATTİN B. (Mersin) — Efendim orada elveym asker oturuyor. Belki ciheti askeriye orayı satın alır. Müdafaai Milliyeden bir memurun bulunması lâzımdır.

RİFAT B. (Tokad) — Efendim, malûmu âliniz olduğu üzere Ergani'de bakır çıkardı. O zamanlar yol olduğu için oraya bir kalhane yapmışlar oradan bakır gelir. Tokad'da halis olarak çıkar. Kalhane senede 4 yüz bin kütük yakardı bu kütüğün ikisini bir at götürür, köylüler dağdan getirir satarlar. Sonra kasabaya iki saat mesafede bir orman vardı. Bu kalhaneyi Hükümet oradan çıkan madenin başka surette gönderilmesini münasip görerek oradan yirmi, yirmi beş saat uzağa kaldırdı. Sonra haraboldu, yıkıldı. Şimdi boş duruyor. Şimdi kasabanın kenarındadır. Aksamını gelen götürüyor, giden götürüyor. Frengi hastanesi her tarafta olduğu gibi orada da yoktur, buraya bir hastane yapalım demiştik başka bulamadık. Oranın havası iyi ve kasaba kenarındadır. Orada bir bina vardır ki, memurlar otururdu; yukarıda üç oda bir sofa aşağıda da aynı taksimatı havidir. Belediye oraya bir frengi hastanesi yapacaktır ve birçok masraf ihtiyar edecektir, geri tarafını da bahçe yapacaktır. Bu

ranın belediyeeye çok faidesi vardır. Fakat inşaa ve tamiri için 7 - 8 bin lira sarf edecektir. Binaenaleyh belediyeeye terkinin teklif ederim.

REŞAT B. (Saruhan) — Ne vakitten beri metruk, efendim?

RİFAT B. (Devamla) — Yirmi seneden beri, efendim.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim, Rifat Bey biraderimizin anlattığı veçhile orası epeyce zamandan beri muattaldır. Şimdi orada bir hastane yapmak istiyorlar, Heyeti Muhteremizin malûmudur ki, hastane tesisi İdarei Vilâyat Kanunu mucibince idarei hususiyelere aittir. Eğer bunun bir yere terki lâzımgelirse idarei hususiyeye terk etmek lâzımdır. (Belediye, sesleri)

SİTKİ B. (Malatya) — Efendiler, Tokad Mebusu Rifat Beyin mütalâasına tamamen bendeniz de iştirak ediyorum. Bununla beraber şurasını da arz edeyim ki, bendeniz Tokad müddeiumumiliğinde bulundum. Oranın nahiyeleri vardır. Hattâ Çiftlik nahiyesine gittiğim vakit de köyün birinde misafir oldum. Oda sahibinin birisinin burnu yok, birisinin sesi çıkmaz, bunun esbabını sordum. Dediler ki, köyümüzün içerisinde beş on senedir hâsıl olan frengiden ahalinin yüzde altmışı bu frengi illetine müptelâ oldu. Bu suretle cevap verdi. Hakikaten bu çiftlikte ve diğer nahiyelerde müthiş bir surette bu illet intişar etmektedir. Kalhane'yi evvele ciheti askeriye işgal etmezden evvel hakikaten güzel bir bina idi. Ciheti askeriye işgal ettikten sonra haraba yüz tuttu. Eğer bu bina ciheti askeriye elinde kalacak olursa bu binadan hiçbir surette istifade olunamayacaktır. Yazıktır. Binaenaleyh bunun gerek meccani ve gerekse bedeli mukadderiyle belediyeeye terki hususundaki teklifin kabulünü rica ederim.

RAGİP B. (Kütahya) — Efendim malûmu âliniz belediyenin varidatı vardır. Kendisi başka bir yer tedarik edebilir. Binaenaleyh hükümete aidolan bu kalhanenin memleketin en ziyade muhtacolduğu Maarife terki daha ziyade münasiptir. (Ret ret sesleri)

TAHSİN B. (Aydın) — Bunun memleketçe bir hastane yapılmak istenilmesine göre ora belediye varidatının orada bir hastane yapmasına müsait olup olmadığı mevzuubahsolamaz. Bunun bir frengi hastanesi yapmak arzusuna binaen oranın mahallî varidatı ve hattâ varidatı vi-

lâyet buna kifayet etmezse bile mademki frengi hastalığının tedavisi için bir yerdir. Buna varidatı unumiyeden de para tahsisi ile sihhiye varidatına ilâve etmek lâzımdır. Fakat ben-denizce mesele orada değildir. Bu bir bakır kalhanesidir, diyor. Malûmuâliniz biz hiçbir vakit de silâhımızı elimizden bırakmamak mecburiyetinde bulunan bir milletiz. Bugünkü harbler ise bir günde birkaç milyon fişek yakıyor sonra top hartuğları, ki bunların hepside bakırdan yapılıyor. Mesmuatımıza göre Müdafaa Milliye ve Erkânı Harbiye Umumiye; askerî ihtiyacatımızı temin için birtakım fabrikalar tesisine lüzum görüyor. Eğer bunun bir kıymeti fenniyesi, bir kıymeti sınaiyesi ve ciheti askeriyeeye lüzumu varsa bunu erbabı fen tarafından bilkeşif eğer âtiyen ciheti askeriyeeye kabili istimal ve kabili istifade olduğu tahakkuk ederse ve mademki bu, Hazinei Maliyeye merbuttur, velev ki, Belediye Hastanesine olsa bile ciheti askeriyeeye yani İmalâtı Harbiye için lâzım olmayacak bir şey ise o zaman verilmelidir. Çünkü eğer mahallî varidatı Frengi Hastanesi tesisine kâfi değilse yine buna bir varidat bulmaya mecburuz. Mesele frengi meselesidir. İrkımızın bu belâdan ve bu felâketten kurtulması meselesidir. Fakat bir kere bu bapta Müdafaa Milliye Vekâletinin noktai nazarı istima edilmek lâzımdır.

MUSTAFA TAKİ Ef. (Sivas) — Zannedersem oradaki kalhane iş yapamıyacak bir haldedir. Zira günden güne haraboluyor, onun için bunun kabili istifade bir hale ifrağ edilmesi kabildir. Ve bunun böyle olması behemehal lâzımdır. Fakat içinde ocaklar bulunmasına nazaran hastaneden ziyade sanayi mektebi yapmaya daha ziyade kabiliyeti vardır. Zannedersem mektebi sanayi olarak kullanmak hususunda idarei hususiyeye ve livaca teşebbüsât da vardır. Mesmuatım böyledir. Binaenaleyh idarei hususiyeye terk edelim. Zaten mektebi sanayi de idarei hususiyeye aittir. Onun için idarei hususiyeye terkini teklif ederim. Zannedersem bu suretle olması daha muvafıktır.

RİFAT B. (Tokad) — Reis Bey, müsaade buyurur musunuz, efendim.

REİS — Efendim, Basri Bey usulü müzakereye dair söz istediler.

HASAN BASRİ B. (Karasi) — Efendim, arkadaşlarımızdan biri Tokad'da frenginin yüz-

de altmışa balığ olduğunu söyledi. Ben, Türkiye'nin bir mebusu olmak sıfatiyle bunu kabul etmiyorum, bilmem Tokad mebusları kabul ediyorlar mı? Abdullah Cevdet tarafından da İstanbul ahalisinin yüzde sekseni frengili denmiş, bu da düşmanlarımıza bir mevzudur. Ve bu söz düşmanlarımız arasında kıylükali mu-cibolmuştur. Binaenaleyh hiçbir yerde bu derece frengi olmadığı halde söylenen bu sözün behemehal tasrihini rica ve teklif ederim.

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — Kendileri doktor değildir, bir avukattırlar. Binaenaleyh şayanı ehemmiyet değildir.

REİS — Müsaade buyurun efendim, takrirler vardır. (Müzakere kâfidir, meselenin reye konulmasını teklif ederim.) diye takrir vardır. Meclisi Âli müzakereyi kâfi görürse mesele kapanır.

Müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın. Müzakere kâfi görüldü.

RİFAT B. (Tokad) — Efendim, kanunen müzakerenin kifayetinden sonra bir adam söz söyleyebilir. Rica ederim Reis Bey..

REİS — Müsaade buyurunuz, efendim. Rica ederim. Usulü müzakereye dair takrir var, efendim.

Riyaseti Celileye

Tokad kalhanesi hakkındaki teklife karşı Mecliste bulunan Maliye Vekili Beyefendiden bu bapta Hazinei millete ait hukuk ve alâkanın ne dereceye kadar mevcud olduğunun sualini teklif eylerim.

28 Nisan 1337

Çorum

Hâşim

MALIYE VEKİLİ FERİD B. (İstanbul) — Bunun için takrire lüzum yoktur. Bu binaya ait malûmum olan izahatı arz ederim, efendim.

Efendim, Tokad'da bir kalhane binası vardır. Bu kalhane şimdi faaliyette değildir ve aldığım malûmata göre büsbütün mamur bir halde de değil. Fakat epeyi vâsi arazisi vardır. İçerisinde suyu vardır. Ve zannederim ki şehire tamamiyle mülâsık bir yerde bulunduğu için ehemmiyetli bir yerdir. Binaenaleyh oldukça bir şeymiş. Muhtelif suretlerle istifade edilebilir. Fakat ne suretle, ne hususta istifade edilebilir bilmem ve İktisat Vekâletiyle de kalhanenin bu hususta ileride lâzım olup olmayaca-

ğına dair muhabere cereyan etmemiştir. Biz bunu metrük bir halde bulunduğundan dolayı müzayedeye çıkarmıştık. Müzayedede (2 000) liraya kadar çıkmıştı, zannederim. Pek iyi hatırlıyamıyorum.

Sonra beyefendinin bir sual takriri geldi. O sual takririnde bu gibi ebniye elzemdir diye. Bunların furuhtunun tehir edilmesini teklif etmişti. Biz de meseleyi daha ziyade tetkik ve tâmik için mahalline, alelacele sakın bize sormadan ihale etmeyiniz dedik. Tabii şu esnada emlâki emiriye dahi kıymetlerini bulamaz. Malûmû-âliniz bu kalhaneye bu miktar bir para verildiğinden dolayı hemen satmak niyetinde de bulunmadım. Mamafih emlâki emiriye Devletin malı demektir. Belediye de aynı şeye tâbidir, millete ait şeydendir. Heyeti Celileniz ne tarzda isterse o tarza tervicedebilirsiniz.

RİFAT B. (Tokad) — Efendim, Basri Beye söyleyeceğim ki: Tokad'da frengi yüzde seksen demedim bendeniz.

Sonra efendim, bendeniz bu teklifi ta Kânunuevvelde yapmıştım. Bu, encümünde duruyordu. Sonra Tokad'dan bir telgraf aldım. Diyorlar ki; kalhaneyi satıyorlar. Onun üzerine biz bu kalhanenin belediyeye terki hakkında müracaat ettik. Muamele derdesttir, bunu satmayınız, dedik. Onun üzerine Maliye tehir etti. Zaten oradan geçerken bir bina görünüyor. Onun da içerisinde hiçbir şey kalmamıştır. Yalnız delinmiş duvarla, arsası görünür. Enkazını, odununu ve bağını orada sattılar. Hattâ odunlarından bir kısmını yağma dahi ettiler.

Dr. ADNAN B. (İstanbul) — Efendim, frengi meselesi hakkında söz söylemek istiyorum. Bu mesele hakikaten Basri Beyin söyledikleri gibi azım bir mesele olmuştur. İstanbul'da iken daha o zamanın sıhhiye müdürü olan zat nasılsa, tabii bir hata demek istiyorum, kasta makrun demiyorum, rakamları takdir edememekle beraber gayet fahiş bir münasebetsizlik yaptı. Dedi ki : Memlekette yüzde yetmiş beş ve bilhassa İstanbul için, frengili halk vardır. Halbuki bu bize o zamandan beri bir dert olmuştur. Sansürün İstanbul'da bulunmasından dolayı bunu yazamadık. Bugün burada münasebet oldu. Tabiatıyla bunu gazeteler yazacaklardır. Onun için bu fırsattan bilistifade bu hususu izah etmek istiyorum :

Bendeniz Sıhhiye Müdürü Umumisi olduğum ve İstanbul'da bulunduğum zaman Âyanda da gayet muhterem bir zat aynı surette bütün Türkiye'de yüzde altmış nispetinde frengi vardır, dedi. Kendisi gayet muhterem bir zattır. Bendeniz orada bütçemi müdafaa ediyordum. Bunu şiddetle tezkibederim, dedim. Yüzde altmış, yetmiş beş değil, yüzde on bile yoktur. Bugün yine tekrar ediyorum ve katıyetle diyorum ki : Frengi denilen bu illet yüzde on derecesine bile baliğ değildir. Merak buyurmayınız, bu rakam itibarıyla gayet büyük olan yanlışlık galatı rüyetten ibarettir. Müsaade buyurursanız bir misal ile iktifa edeceğim. (Hay hay, sesleri) Anadolu'da en çok hastalık hangi hastalıktır? Bittabi sıtmadır. Hepiniz bilirsiniz bu hususta mükemmel istatistik yapılmıştır. Anadolunun en çok sıtmalı yeri Karadeniz sahilidir. Meylin ağzı oralardadır. Bilmem oralarda bulunmuş mebuslar varsa pekâlâ bilirler. Orada yapılan istatistiklere nazaran âzami yüzde yetmiş beş sıtma var, fakat öyle çukur ve bataklık bir memlekettir ki, bilhassa kendim gittim gördüm, sıtma mevsiminde kapı kapamaca dışarda kimseler bulunmaz. Herkes evinde zangır zangır titrer. Şimdi bu hali nazarı dikkate alırsanız bu kadar şiddetli frengi hastalığı bulunmak imkânı yoktur. Yani bunu tekrar tekrar söyleyebilirim ki, Türkiye'deki frenginin miktarı yüzde on raddesine bile baliğ değildir. Onun için Basri Beyin arzuları tamamıyla yerine geliyor. Bu işte salâhiyettar olduğum için tavzihi hakikati bendeniz deruh-te ettim ve ben söylüyorum.

ALİ RIZA Ef. (Batum) — Bâzi şehirlerde yüzde bir bile yoktur, efendim.

REİS — Efendim, müzakereyi kâfi görmüş-tünüz. Mesele de tavazzuh etti. Birinci maddeyi reyinize arz ediyorum. Birinci maddeyi kabul edenler, lütfen el kaldırsın...

İSMET B. (Çorum) — Birinci maddedeki (bedeli mukadder) kelimesi şümüllüdür. Bu bedeli mukadder kelimesi yerine (bedeli misil) yazılmasını teklif ediyorum. Çünkü bedeli misil daha müfit ve daha doğrudur. (Birinci madde tekrar okundu)

REİS — Efendim, bedeli mukadderin bedeli misle tebdilini kabul edenler lütfen, ellerini kaldırsın. Kabul edilmedi, efendim. Maddeyi tekrar reyinize vaz'ediyorum.

RİFAT B. (Tokad) — Bedel yok beyefendi bedel yoktur.

REİS — Maddeyi kabul edenler, lütfen el kaldırsın. Madde kabul edildi.

MADDE 2. — Bu bedel mahallinin en büyük mal memuru ile Meclisi İdare ve belediye ve Ticaret odasından Meclisi İdarece intihabedilecek birer âza tarafından takdir olunur.

MALİYE VEKİLİ FERİD B. (İstanbul) — Reis Bey, söz istiyorum.

REİS — Buyurun, efendim..

MALİYE VEKİLİ FERİD B. (İstanbul) — Efendim, evvelce de arz etmiş olduğum veçhile Heyeti Celileniz ne suretle takdir buyururlarsa o suretle yapılır. Yalnız bir bedeli mukadder takdir edilmek isteniliyorsa ve bedeli hakikisine yakın bir şey verilmek lâzımgeliyorsa o zaman bu, encümence yapılır. En büyük mülkiye memurunun riyasetinde malmüdürü; meclisi idare âzası bir, belediye âzası bir, Ticaret odasından bir olmak üzere encümende halledilir. Tabiatıyla mesele de görüyorsunuz ki, kabiliyeti tatbikiyesi yoktur. Mamafih nasıl arzu buyurursanız öyle yaparsınız. (Gürültüler)

BİR MEBUS B. — Bu maden meselesi olması dolayısıyla iktisattan da bir memur olması icabetmez mi?

MALİYE VEKİLİ FERİD B. (Devamla) — Yok efendim, kalhane işlemiyor.

BİR MEBUS B. — Öyle ise meccanen veremlidir.

MALİYE VEKİLİ FERİD B. (Devamla) Efendim, en büyük mülkiye memurunun riyaseti tahtında mal memuru, sonra efendim belediyeden ve meclisi idareden bir âza kafi gelir zannederim.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahip) — Ne için bir usule tâbi olmuyor ve müzayedeye ile satılmıyor? (Gürültüler)

REİS — Mustafa Efendi oturunuz.

MUSTAFA B. (Tokad) — Efendim, iki kelime söyleyeceğim.

REİS — Müsaade buyurunuz. Söz vermiyorum. Rica ederim oturunuz, efendim. Başka söz isteyen var mı?

MUSTAFA B. (Tokad) — Doğru değil efendim. (Gürültüler)

MUFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim, elde

mevcut bulunan bir İstimlâk Kanunu vardır. Bu kalhane o İstimlâk Kanununa tevfikân menafii umumiye namına istimlâk edilirse şimdi yeniden bir şey yapmaya hacet kalmaz. Bendeniz bunu teklif ediyorum.

FUAD B. (Çorum) — Efendim, şimdi bu komisyonlarda maliyenin ve mahallinin en büyük mal memuru ile belediyeden bir, ticaret odasından bir, meclisi idareden bir, bir de belediyeden âza bulunur. Burada belediyeden bir âza bulunması katiyen doğru değildir.

İkincisi; velev ki, bu komisyon takdir etse bile bunun takdir etmiş olduğu bedel bir komisyon tarafından olduğu için Hazinei maliye hakkı itirazı olmayarak bu bedeli kabul edecek midir?

HASİM B. (Çorum) — Hayır o defter buraya gelecek.

FUAD B. (Devamla) — Onun için bu cihetleri düşünmek ve madde kanuniyede bu nuku nazarı tesbit edecek surette karar vermek lâzımdır.

RİFAT B. (Tokad) — Efendim, benim esas teklifim, ebniyenin belediyeye meccanen terki idi. Belediye para verdikten sonra ve hastane ittihaz ve tesisi için para sarf edeceğine göre bunu istemez. Sinob Belediyesine Meclis daha kıymetli, daha güzel bir yeri meccanen terk etmişti. Bunu ne için yapmıyor? (Meccanen olmaz, sesleri)

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahip) — Efendim, bu kanuni bir meseledir. Bunun kavanini mevzuamıza muvafık olarak halledilmesi lâzımdır. Bu bir hukuki şekil almıştır. Arkadaşlarımızdan Rifat Bey bunun meccanen verilmesi için bir takrir vermiş. Burada bedeli mukadder, diyoruz. Bu doğru değildir. Eğer Hükümet bunu satmak istiyorsa emlâki emiriye bunu müzayedeye verir, tâlipleri beyninde, belediye de almak isterse alır. Bedeli mukadderi ile belediye belki almaz. Belediyenin bunu bedeli mukadder ile alması muvafık değildir. Binaenaleyh ayrıca bir müessese olan belediye dairesine, biz şu bedeli takdir ettik, şu bedel ile bunu alacaksınız, denemez. Bu, cebir olur. Bu mahiyette bir kanun yapmak doğru olamaz.

Sonra istimlâk meselesi vardır efendim. İstimlâk de edilemez ve istimlâk de edilmesi doğru değildir. Çünkü emlâki emiriye istimlâkten

azadedir. (O mevzu bahis değildir, sesleri) Efendim onun için söylüyorum.

Binaenaleyh bu meseleyi kavanini mevzuamıza muvafık bir şekilde halletmek için Hükümet bunu satmak istiyorsa müzayedeye versin. Kimin üzerinde kalırsa o alsın ve belediye de müzayedeye iştirak etsin. Eğer Hükümetçe belediyeye verilmek istenilirse meccanen verilsin ve belediye de istifade etsin.

MUSTAFA B. (Tokad) — En muvafığı da budur.

AVNİ B. (Saruhan) — Bunun satılmasıyla beraber belediyeye verilmek arzusu da arkadaşlarda mahsüstür. Bir komisyon teşkil olunur. Ve belediye âzaları bulunur. Fakat neticeyi katiyede itayı reye salâhiyettar olmıyarak yalnız muhammin veyahut ehlihibre sıfatı ile bulunur. Takdiri kıymet edilir. Belediyeye de bir cemile ifa edilmiş olur. Veyahut İstimlâk Kanunu tatbik olunur.

HASİM B. (Çorum) — Kanunu Arazide, arazi beş nevi olarak gösterilmiştir. Malûmu ih-sanımız bu eğer arazii metrukeden ve kasaba dâhilinde ise belediyeye münasebeti vardır. Eğer arazii mahfûle kabilinden ise buyurduğumuz gibi hakikaten belediyeye aittir. Fakat evrak behemehal Maliye Vekilinin nazarı tetkikinden geçmelidir. Ve Heyeti Vekilenin kararına iktiran etmelidir. Bendeniz burasını teklif ederim.

İSMET B. (Çorum) — Birinci madde kabul edildiği için artık bedel hakkında söz söylemeye imkân kalmadı. Bu kanun bir defaya mahsustur. Bu kanunun hükmünü daimî kanunlar gibi tatbik için komisyona hacet yoktur. Meclisi idare esasen müzayedatta, münakasatta hakkı takdire mâliktir. Binaenaleyh Meclisi idarenin takdir edeceği bedel ile denir. Mesele halledilir.

HAMDİ B. (Tokad) — Teklifimizde bedel yoktur, efendim. Belediyenin esasen sıai maliyesi müsait değildir.

MUSTAFA B. (Karahisarî Şarki) — Anlaşıyor ki, bu muamele bedel ile alınması için yapılıyor. Fakat Tokad mebusları bunun meccanen belediyeye terkinini istiyorlar. Hangi mevzu üzerine müzakere cereyan ediyor? Bu mevzu bahis olan müzakereye nazaran bendeniz diyorum ki; eğer burası Devletin, yani beytülmalin yeri ise, beytülmalin hakkı ise bu kasabanın içerisinde bulunmak dolayısıyla tabii bu, arsa nev'indedir. Buna arazi denemez. Üzerinde de bina var.

Ne olursa olsun hükümet vâziüyledir. Binaenaleyh arsa da hükümetindir. Yani arsa da beytülmalindir, beytülmalin hakkı olan bir şey öyle müzayedesiz uydurmasıyon bir iki adamın sözü ile bir yere verilemez. Arada yetim hakkı vardır. Vakıa Tokad'a yakışır. Doğru ama onun bedeli umuma şâmilidir, onun bedeli beytülmalin olduğu gibi ondan çıkacak para umum milletindir, kâffesine şâmilidir. Yalnız bütün milletin hakkını bir Tokad'a kimse veremez.

Meccanen meselesine gelince; Tokad'a bu yeri milletin meccanen vermeye boreu yoktur. Eğer para bulursak bugünkü ihtiyaçlarımızı kapatabım. Tokad'ın keyfini getirmek vakti değildir.

Şunu da istitraden arz edeyim : Durun kerem edin, yirmi el kalkıyor, demin olduğu gibi birinci madde ekseriyet olmadığı halde kabul edildi. Tekrar reye konsun. Yirmi el kalktı. (Gürültüler) Kerem edin efendim bir mesele kanuniyedir. Tabii kabul olunmadı demektir. Reddolunmak lâzımgelirken Reis Beyefendi aksini reye koydu. Beş el kalktı. Bu defa da kabul dedi. Bunu bin kere yaptınız, bu doğru değildir. Tâyini esamiyle olmalıdır.

REİS — Bedel mukabili veya bedelsiz olarak Tokad Belediyesine terkinini mutazammın olduğu için neticesi tâyini esamiyle reyî âlinize arz edilecektir. Binaenaleyh ellerinizi kaldırdığınız zaman bittabi hangi tarafta ekseriyet varsa ekseriyet ona aittir. Binaenaleyh Mustafa Beyin noktai nazarında bu hususta isabet yoktur.

Müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın. Efendim müzakereyi kâfi görmiyenler el kaldırsın. Müzakere kâfi görüldü.

MUSTAFA B. (Karahisarî Şarki) — Reis Beyefendi, böyle kanun olmaz efendim.

MUSA KÂZİM Ef. (Konya) — Bir defa meccanen belediyeye terk edilebilir. Bedeli mukadder dedikten sonra belediyeye verilmesi lâzımgelmez. Başka birisi zuhur ederse ne yapılacak? Biz bedelsiz diyoruz efendim. (Gürültüler) Efendim; şimdi Tokad Belediyesinin, çıkacak talibe karşı, bu Büyük Millet Meclisinin Kanunu ile bize verildi demeye hakkı yok mu? Böyle kanun olur mu? Rica ederim.

RİFAT B. (Tokad) — Benim teklif ettiğim kanunu okuyunuz, efendim.

REİS — Mevzuu müzakere encümenin mazbatasıdır. Birinci maddede söyliyediniz.

Bir tahrir var; bedeli Meclisi idare takdir etsin diye bir teklif de İstimlâk Kanununa tevfiik edilsin; deniyor. Bu teklifler ikinci maddeyi tadil mahiyetindedir. Onun için evvelâ teklifleri reyinize arz edeyim. Müfit Efendinin tavrı veçhile İstimlâk Kanununa göre kabul edenler el kaldırsın. Kabul edilmedi, efendim.

Meclisi idarenin takdiri fiyat etmesi için madenin o şekilde tadil edilmesini arzu edenler el kaldırsın. (Gürültüler) Kabul edildi. Meclisi idare takdiri fiyat edecek. Maddeyi muaddel şekilde okuyoruz :

MADDE 2. — Bu bedel, mahallî meclisi idaresi tarafından takdir olunur.

REİS — İkinci maddeyi şekli tadil veçhile kabul buyuranlar, lûtfen ellerini kaldırsın. İkinci madde kabul olundu.

MADDE 3. — İşbu kanun tarihi neşrinden muteberdir.

REİS — Üçüncü maddeyi kabul edenler el kaldırsın. Kabul edildi.

MADDE 4. — İşbu kanunun icrasına Dahiliye ve Maliye Vekilleri memurdur.

REİS — Kabul edenler el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Heyeti umumiyesini reyî âlinize arz edeceğim. Reylerinizi istimâl ediniz. (Ekseriyet yok, sesleri) Meclis ekseriyetle açıldı. Yoklama ile açıldı. Ekseriyet mevcut idi. Müzakere devam ediyordu. (Müstaceliyet kararı yok sesleri) Müstaceliyet kararı olmadığı için o halde bugün sonra ikinci müzakeresini yaparız.

Cumartesi günü içtima etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Kapanma saati : 7, sonra

Ordu maaşatiyle cephe zamlarının sureti tesviyesini mübeyyin Kanuna verilen reylerin neticesi

(Kabul edenler)

Hacı Şükrü B. (Diyarbakır), Mustafa Necati B. (Saruhan), Eyüp Sabri B. (Eskişehir), Nüzhet B. (Ergani), Nebi Zâde Hamdi B. (Trabzon), Nuri B. (Bolu), Yusuf Ziya B. (Mersin), Osman B. (Lâzistan), Feyzi B. (Elâziz), Refik Şevket B. (Saruhan), Derviş B. (Mardin), Feyzi Ef. (Malatya), Hasan Siddık B. (Van), Sait B. (Kângırı), Hafız Hamdi B. (Biga), Hamdi B. (Tokad), Refik B. (Konya), Diyab Ağa (Dersim), Mesut B. (Karahisar Şarki), Hasip B. (Maraş), Şükrü B. (Canik), Hasan Fehmi B. (Gümüşane), Mustafa B. (Antalya), Memduh B. (Karahisar Şarki), Durak B. (Erzurum), Faik B. (Edirne), Rıza Vamık B. (Sinob), Abdülhak Tevfik B. (Dersim), Celâl B. (Trabzon), Besim B. (Kastamonu), Abdullah Ef. (Sinob), Ziya B. (Kângırı), Bahri B. (Yozgad), Cevdet B. (Kırşehir), Şakir B. (Ankara), Rasim B. (Elâziz), Ruşen B. (Gümüşane), Şevket B. (Sinob), Rasim B. (Cebeliberet), Avni B. (Saru-

han), Kadri Ahmet B. (Diyarbakır), Tunali Hilmi B. (Bolu), Mahmut Celâl B. (Saruhan), Emir Paşa (Sivas), Yusuf İzzet Paşa (Bolu), Hakkı Paşa (Niğde), Hamdi B. (Genç), Sabit Ef. (Kayseri), Ahmet Nuri Ef. (Batum), Musa Kâzım Ef. (Konya), Atıf Ef. (Ankara), Ali Rıza Ef. (Amasya), Reşit Ağa (Malatya), Hacı Mustafa Ef. (Ankara) İsmail Şükrü Ef. (Karahisar Sahip), Ali Ef. (İçel), Halil İbrahim B. (Antalya), Mazhar Müfit B. (Hakkâri), İsmail Remzi B. (İsparta), Hüsnü B. (Bitlis), Hüseyin Avni B. (Erzurum), Ömer Lûtfi B. (Saruhan), Hafız Şahin Ef. (Ayıntap), Selâhattin B. (Mersin), Atıf B. (Bazayıt), Esat Ef. (Aydın), Hasan Tahsin B. (Antalya), Necmettin B. (Siird), Rıza B. (Yozgad), Mehmet Sait B. (Muş), Mehmet Ef. (Eskişehir), Ali B. (Amasya), Mustafa Sabri Ef. (Siird), Şeyh Servet Ef. (Bursa), Hacı Mehmet Ef. (Bayazıt), Tahsin B. (Aydın), Doktor Asım B. (Amasya), Celâlettin Arif B. (Erzu-

rum), Abdülhalim Çelebi Ef. (Konya), Mustafa Lûtfi B. (Siverek), Rifat Ef. (Konya), Şeref B. (Edirne), Hacim Muhittin B. (Karasi), Süleyman Sırrı B. (Yozgad), Necip B. (Mardin), Hüseyin Hüsnü Ef. (İstanbul), Mehmet Ef. (Adana), İzzet B. (Tokad), Mithat B. (Mardin), Müfit Ef. (Kırşehir), Emin B. (Canik), Hacı Veli Ef. (Eskişehir), Hamdi B. (Canik), Şeyh Fikri Ef. (Genç), Yahya Galip B. (Kırşehir), Ragıp B. (Gaziayntap), Derviş B. (Bitlis), Ömer Mümtaz B. (Ankara), Tefvik B. (Van), Abdulgani B. (Muş), Hakkı Hami B. (Sinob), Mehmet Nadir B. (İsparta), Doktor Fuat B. (Bolu), Ali Şükrü B. (Trabzon), Muhittin B. (Elâziz), Arif B. (Konya), Celâl B. (Genç), Abdülgafur Ef.

(Karasi), Hüseyin Hüsnü Ef. (İsparta), Hakkı B. (Van), Alim Ef. (Kayseri), Mustafa Vasfi B. (Tokad), Hacı Garip Ağa (Malatya), Hacı Hayali Ef. (Urfa), Operatör Emin B. (Bursa), Şükrü B. (Bolu), Hüseyin Avni B. (Kozan), Naci B. (Elâziz), Halil İbrahim Ef. (İzmit), Esat B. (Lâzistan), Hafız Abdullah Ef. (İzmit), Sadullah B. (Bitlis), Rifat B. (Tokad), Kâzım Hüsnü B. (Konya), Recai B. (Trabzon), İbrahim B. (Karasi), Doktor Suat B. (Kaştamonu), Yâsin B. (Gaziayntap), Hasan Basri B. (Karasi), Rıza B. (Kırşehir), Vehbi B. (Bitlis), Mazlum Baba Ef. (Denizli), Mehmet Salih Ef. (Erzurum), Fuat B. (Çorum), Mahmut Esat B. (İzmir), Bekir Sıtkı Ef. (Siverek).

(Reddedenler)

Nebil Ef. (Karahisarı Sahip), Şemsettin Ef. (Ankara), Ahmet Ef. (Yozgad), Şeyh Seyfi Ef. (Kütahya), Vehbi B. (Niğde), Haydar Lûtfi B. (İçel), Mutsafa B. (Karahisarı Şarki), Arif B. (Bitlis), Mustafa B. (Gümüşane), Hamit B. (Biga), Rüstem B. (Oltu), Yusuf Ziya B. (Bitlis), Hilmi B. (Ankara), Refet Ef. (Maraş), Abdullah Ef. (Bolu), Şevki B. (İçel), Resul B. (Bit-

lis), Tahsin B. (Maraş), Ahmet Hilmi B. (Kayseri), Besim Atalay B. (Kütahya), Sami B. (İçel), Behçet B. (Kângırı), Zamir B. (Adana), Sıddık B. (Çorum), Mehmet B. (Biga), Ali Ulvi B. (Burdur), Neşet B. (Kângırı), Ziya Hurşit B. (Lâzistan), Muhtar Fikri B. (Mersin), Lütful B. (Malatya),

(Müstenkifler)

Reşat B. (Saruhan), Doktor Mustafa B. (Kozan), Feyyaz Âli B. (Yozgad), Hasan B. (Trabzon), Hamdi B. (Amasya), Emin B. (Erzincan),

Veli B. (Burdur), Mehmed Ragıp B. (Amasya), Kayseri Mebusu.

Erzurum - Erzincan ve Samsun - Havza şimendifer hututunun inşaatı ve Kızılırmak Nehrinin masarifi istikşafiyesi hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi

(Kabul edenler)

Ömer Lûtfi B. (Karahisarı Sahip), Derviş B. (Mardin), Kâzım Hüsnü B. (Konya), Ata B. (Niğde), Ali Vasıf B. (Genç), Hamdi B. (Amasya), Sırrı B. (Siverek), Mustafa Taki Ef. (Sivas), Ziya B. (Sivas), Hasan Basri B. (karasi), Ruşen B. (Gümüşane), Mustafa Sabri Ef. (Siird), Halil İbrahim Ef. (İzmit), Ali Rıza Ef. (Amasya), Ali B. (Amasya), Tahsin B. (Aydın), Feyzi Ef. (Malatya), Şeyh Fikri Ef. (Genç), Hüseyin Hüsnü Ef. (İstanbul), Şükrü B. (Canik), Haydar B. (Van), Sadettin B. (Menteşe), Celâl B. (Genç), Rasim B. (Elâziz), Mehmet Nadir B. (İsparta), Abdülhak Tefvik B. (Dersim), Mazlum Baba Ef. (Denizli), Halil İbrahim B. (Antalya), Hamdi B. (Tokad), İsmail Remzi B. (İsparta), Doktor Mustafa B. (Kozan), Ahmet Nuri Ef. (Batum), Sadık B. (Kırşehir), Avni B. (Saruhan), Emin B. (Canik), İbrahim B. (Karasi), Derviş B. (Bitlis), Salâhattin B. (Mersin), Faik B. (Cebelibereket), Süleyman B. (Canik), Mehmet Emin B. (Ergani), Esat B. (Lâzistan), Musa Kâzım Ef. (Konya), Feyyaz Âli B. (Yozgad), Hacı Mehmet Ef. (Bayazıt), Ziya B. (Kırşehir), Ali B. (İçel), Celâlettin Arif B. (Erzurum), Mithat B. (Mardin), Naci B. (Elâziz), Eyüb Sabri B. (Eskişehir), Atif B. (Bayazıt), İbrahim B. (Mardin), Besim Atalay B. (Kütahya), Rifat B. (Tokad), Nuri B. (Bolu), Süleyman Necati B. (Erzurum), Neşet B. (Üsküdar), Hamdi B. (Canik), Ömer Mümtaz B. (Ankara), Faik B. (Edirne), Sıddık B. (Çorum), Fuad B. (Çorum), Hasan Tahsin B. (Antalya), Esat Ef. (Aydın), Hacı Şükrü B. (Diyarbakir), Ömer Lûtfi B. (Amasya), Muhtar Fikri B. (Mersin), Abdullah Ef. (Bolu), Diyab Ağa (Dersim), Nüzhet B. (Ergani), Şeref B. (Adana), Şevki B. (İçel), Rifat Ef. (Konya), Rıza Vamık B. (Sinob), Mustafa Hilmi Ef. (Niğde), Şerif B. (Sinob), Mustafa Vasfi B. (Tokad), Osman B. (Kayseri), Hüseyin Avni B. (Kozan), Doktor

Asım B. (Amasya), Osman Kadri B. (Muş), Zekâi B. (Adana), Hacim Muhittin B. (Karasi), İsmet B. (Çorum), Doktor Fuad B. (Bolu), Necib B. (Mardin), Necmettin B. (Siird), Arif B. (Konya), Emir Ps. (Sivas), Mustafa Necati B. (Saruhan), Hamdi B. (Genç), Mahmut Sait B. (Muş), Ahmet Hilmi B. (Kayseri), Hafız Abdullah Ef. (İzmit), İsmail Safa B. (Mersin), Hasip B. (Maras), Şeref B. (Edirne), Operatör Emin B. (Bursa), Hakkı Ps. (Niğde), Muhittin Baha B. (Bursa), Mahmut Celâl B. (Saruhan), Hakkı Hami B. (Sinob), Mehmet B. (Biga), Osman B. (Lâzistan), Doktor Haydar B. (Genç), Mehmet Akif B. (Burdur), Yusuf İzzet Ps. (Bolu), Abdülgafur Ef. (Karasi), Salih Ef. (Siird), Sırrı B. (Ergani), Şükrü B. (Bolu), Tunali Hilmi B. (Bolu), Sami B. (İçel), Mustafa Lûtfi B. (Siverek), Arif B. (Bitlis), Vehbi B. (Bitlis), Kadri Ahmet B. (Diyarbakir), Şevket B. (Sinob), Hacı Garip Ağa (Malatya), Süleyman Sırrı B. (Yozgad), Ali Şükrü B. (Trabzon), Lûtfi B. (Malatya), Refik Şevket B. (Saruhan), Resul B. (Bitlis), Veli B. (Burdur), Reşit Ağa (Malatya), Hasan Sıddık B. (Van), Hakkı B. (Van), Ragıp B. (Gaziayıntab), Hacı Hayali Ef. (Urfa), Doktor Suad B. (Kastamonu), Celâl B. (Trabzon), Şakir B. (Ankara), Hüseyin B. (Elâziz), Doktor Fikret B. (Kozan), Hüseyin Avni B. (Erzurum), Emin B. (Erzurum), Reşat B. (Saruhan), Rasim B. (Cebelibereket), Mustafa Durak B. (Erzurum), Rasih Ef. (Antalya), İzzet B. (Tokad), Recai B. (Trabzon), İsmail Şükrü Ef. (Karahisarısahip), Mehmed Ragıp B. (Amasya), Sâbit Ef. (Kayseri), Ali Ulvi B. (Burdur), Şeyh Seyfi Ef. (Kütahya), Âlim Ef. (Kayseri), Sıtkı B. (Malatya), Rıza B. (Yozgad), Kadri B. (Siird), Bahri B. (Yozgad), Mazhar Müfit B. (Hakkâri), Tefvik B. (Van), Haydar Lûtfi B. (İçel), Muhittin B. (Elâziz), Mustafa B. (Dersim), Sadullah B. (Bitlis).

(Ret reyî verenler)

Besim B. (Kastamonu), Mustafa B. (Antalya), Refik B. (Konya), Ömer Lûtfi B. (Amasya), Abdülkadir Kemali B. (Kastamonu), Neşet B. (Kângırı), Ziya B. (Kângırı), Müfid Ef. (Kır-

şehir), Hüsnü B. (Bitlis), Mehmed Ef. (Adana) Said B. (Kângırı), Hacı Mustafa Ef. (Ankara), Yahya Galip B. (Kırşehir), Vehbi B. (Niğde), Zamir B. (Adana), Mustafa B. (Gümüşhane), Mustafa B. (Diyarbakır), Yasin B. (Gaziantep), Hacı Ahmed Ef. (Muş), Rıza B.

(Muş), Fikri Faik B. (Genç), Hacı Veli Ef. (Eskişehir), Cemil B. (Kütahya), Hacı Süleyman Ef. (İzmir), Yusuf Ziya B. (Bitlis), Hasan Fehmi B. (Gümüşhane), Nebil Ef. (Karahisarısahip), Tahsin B. (Maras), Hamid B. (Biga),

(Müstenkipler)

Yusuf Ziya B. (Mersin).



Zonguldak ve Ereğli Havzai fahmiyesinde mevcut kömür tozlarının amele menafii umumiyesine olarak furuhtuna dair Kanun hakkında verilen reylerin neticesi

(Kabul edenler)

Faik B. (Edirne), Esat B. (Ergani), Lûtfi B. (Malatya), Nuri B. (Bolu), Ata B. (Niğde), Hasan Sıddık B. (Van), Yahya Galip B. (Kırşehir), Osman Kadri B. (Muş), Hakkı Paşa (Niğde), Ali Ef. (İçel), Esat B. (Lâzistan), Abdülkadir Kemali B. (Kastamonu), Süleyman Sırrı B. (Yozgad), Hacı Veli Ef. (Eskişehir), Sadık B. (Kırşehir), Ömer Lûtfi B. (Karahisarısahip), Sadettin B. (Menteşe), Şevki B. (İçel), Diyab Ağa (Dersim), Hüseyin Avni B. (Erzurum), Hüsrev Sami B. (Eskişehir), Rasim B. (Cebelibereket), Esad Ef. (Aydın), Tahsin B. (Aydın), İzzet B. (Tokad), Arif B. (Konya), İbrahim B. (Mardin), Zekâi B. (Adana), Hakkı B. (Van), Resul B. (Bitlis), Reşat B. (Saruhan), Hafız Abdullah Ef. (İzmit), Dr. Suat B. (Kastamonu), Necip B. (Mardin), Dr. Âsım B. (Amasya), Fuad B. (Çorum), Ömer Mümtaz B. (Ankara), Emirpaşa (Sivas), Mehmed B. (Biga), Rıza Vamık B. (Sinob), Süleyman B. (Canik), Nadir B. (İsparta), Recai B. (Trabzon), Faik B. (Cebelibereket), Hamdi B. (Amasya), Ragıp B. (Kütahya), Şeref B. (Edirne), Nebil Ef. (Karahisarısahip), Halil Hulki Ef. (Siird), Hacı Mehmed Ef. (Bayazıt), Tahsin B. (Maras), Halil İbrahim Ef. (İzmit), Atif B. (Bayazıt), Eşref B. (Adana), Rasih Ef. (Antalya), Sıtkı B. (Malatya), Sıddık B. (Çorum), Hâfız Ahmed Hamdi Ef. (Biga), Refik B. (Konya), Hamdi B. (Gneç),

Şeyh Fikri Ef. (Genç), Muhittin B. (Elâziz), Yusuf İzzet Paşa (Bolu), Tunalı Hilmi B. (Bolu), Vehbi B. (Bitlis), Dr. Adnan B. (İstanbul), Hamdi B. (Canik), Şükrü B. (Bolu), Sâbit B. (Kayseri), Mustafa Lûtfi B. (Siverek), Emin B. (Erzincan), Memduh B. (Karahisarısarki) Necmeddin B. (Siird), İsmail Remzi B. (İsparta), Mazlum Baha Ef. (Denizli), Naim Ef. (İçel), Zamir B. (Adana), Hamdi B. (Ertuğrul), Operatör Emin B. (Bursa), Mustafa Sabri Ef. (Siird), Şerif B. (Sinob), Hakkı B. (Ergani), Şevket B. (Sinob), Şeyh Seyfi Ef. (Kütahya), Mustafa Vasfi B. (Tokad), Osman B. (Kayseri), Mustafa Necati B. (Saruhan), Mustafa Kemal B. (Ertuğrul), Besim Atalay B. (Kütahya), Rıza B. (Yozgad), Ruşen B. (Gümüşhane), Avni B. Saruhan, Sadullah B. (Bitlis), Yusuf Ziya B. (Bitlis), Abdülgafur Ef. (Karesi), Ahmed Hilmi B. (Kayseri), Muhhtar B. (Mersin), İsmail Hakkı B. (Mersin), Şükrü B. (Canik), Hamdi B. (Tokad), Mahmud Celâl B. (Saruhan), Rifat B. (Tokad), Refik Şevket B. (Saruhan), Hüsnü B. (Bitlis), Hasip B. (Maras), Hüseyin Hüsnü Ef. (İsparta), Bahri B. (Yozgad), Hamit B. (Biga), Emin B. (Ergani), İhsan B. (Cebelibereket), Dr. Refik B. (Bayazıt), Haydar B. (Van), Ali B. (Siverek), Derviş B. (Mardin), Hüseyin Avni Ef. (Kozan), Dr. Fuad B. (Bolu).

Besim B. (Kastamonu), Rasim B. (Elâziz), Mustafa B. (Diyarbakır), Mustafa B. (Karahisarısarki), Hacı Mustafa Ef. (Ankara), Abdullah Ef. (Bolu), Fikri Faik B. (Genç), Ali Rıza B. (Muş), Celâl B. (Trabzon), Ali Rıza Ef. (Amasya), Mustafa B. (Dersim), Mahmut Said B. (Muş), Ali Vasıf B. (Genç), Ali Rıza Ef. (Batum), Hasan Tahsin B. (Antalya), Ali Ulvi B. (Burdur), Ziya B. (Kângırı), Said B. (Kângırı), Naci B. (Elâziz), Ali Şükrü B. (Trabzon), Mustafa Lûtfi B. (Sivas), Müfid Ef. (Kırşehir), Ahmed Nuri Ef. (Batum), Tevfik B. (Van), Ah-

med Ef. (Yozgad), Hacı Garip Ağa (Malatya), Mehmed Vehbi Ef. (Konya), Atıf Ef. (Ankara), Mithat B. (Mardin), Mustafa B. (Antalya), Regid Ağa (Malatya), Fevzi B. (Elâziz), Ömer Lûtfi B. (Saruhan), Hacı Hayali Ef. (Urfa), Mehmed Ragıp B. (Aamsya), Tufan B. (Hakkâri), Musa Kâzım Ef. (Konya), Mehmed Ef. (Adana), Refet Ef. (Maras), Dr. Haydar B. (Genç), Hacı Şükrü B. (Diyarbakır), Salâhattin B. (Mersin), Mustafa Hilmi Ef. (Niğde), Ziya B. (Sivas), Mustafa B. (Gümüşane), Cemil B. (Kütahya).

